

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Raluca Cenan-Niemi
Kristiina Teiss

Kehittämishanke

Maahanmuuttajien suomen kielen koulutus Pirkanmaalla:
kurssitarjonnan kartoittaminen ja yhtenäistäminen

Työn ohjaaja Kosti Nivalainen
Tampere 5/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Cenan-Niemi, Raluca; Teiss, Kristiina
Maahanmuuttajien suomen kielen koulutus Pirkanmaalla:
kurssitarjonnan kartoittaminen ja yhtenäistäminen
42 sivua + 12 liitesivua
Toukokuu 2011
Työn ohjaaja Kosti Nivalainen

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeemme tavoitteena on aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen kartoittaminen Pirkanmaalla ja sen kehittäminen. Aihe on ajankohtainen, koska maahanmuutto lisääntyy Pirkanmaalla tasaiseen tahtiin, ja esimerkkejä toimivista ratkaisuista tarvitaan myös pienimillään paikkakunnilla. Maahanmuuttajakoulutuksen tehostaminen on nostettu myös uudessa kotoutumislaissa keskeiseksi kotoutumista edistäväksi välineeksi.

Tarkastelukulmana tässä työssä oli ohjauksellisten työkalujen suunnitteleminen ja kurssitarjonnan yhtenäistäminen. Lisäksi kehittämishankkeen tavoitteena oli tuottaa materiaalia Alueellisen maahanmuuton kehittämishankkeen (Alman) suomen kielen opintoihin ohjautumisen osaluueelle, jotta aikuisten maahanmuuttajien pääsy suomen kielen koulutukseen helpottuisi ja nopeutuisi. Hanke on toiminnallinen projekti.

Tavoitteen toteuttamiseksi tarkastimme aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen koulutusta ohjaavia lakeja ja opetussuunnitelmaa. Kehittämishanketta varten kartoitimme kaikissa Pirkanmaan alueen kunnissa tarjolla olevan maahanmuuttajakoulutuksen lukuvuonna 2010-2011, keräsimmme tiedot kursseista sekä kartoitimme myös muualla Suomessa käytössä olevat mallit. Kartoituksen pohjalta laadimme Pirkanmaan alueen maahanmuuttajaopetusta käsittelevän kurssitarjotintaulukon yleiseen käyttöön.

Laadimme kyselyn kielikouluttajille ja muille opintoihin ohjaaville henkilöille saadaksemme tietää, millaisia haasteita ohjauksessa on tällä hetkellä ja kartoittaaksemme suomen kursseille ohjautumista. Kyselyn vastasi 11 henkilöä, ja vastauksissa korostui kurssitietojen nopean saatavuuden tärkeys sekä se, että koulutustarjonta on riittämätöntä asiakkaiden tarpeisiin nähden. Kyselyn tuloksia on hyödynnetty kehittämishankkeemme kielikoulutuksen koordinoinnin kehittämisessä sekä Pirkanmaan suomen kielen kurssien taitotasojen yhtenäistämässä.

Tarkastelimme myös Suomessa käytössä olevia suomen kielen taitotasoluokituksia. Näiden pohjalta laadimme ehdotuksen yhtenäisestä taitotasoluokituksesta Pirkanmaan kouluttajien käyttöön.

Kurssitarjottimen tekninen toteuttaminen kuuluu tämän kehittämishankkeen jatkotoimenpiteisiin. Siihen liittyen ehdotamme, että tarjotinta tulnaisiin koordinoimaan kevyesti, ja koulutustietojen päivittäminen olisi oppilaitosten yhteyshenkilöiden vastuulla. Keräämämme kurssitiedot ja niiden tietojen ja taitotasojen yhtenäinen pohja on tarkoitettu tulevan sähköisen koulutustarjottimen pohjaksi. Koulutustarjotinta hallinnoidaan ja koordinoidaan ainakin alussa Alma-hankkeessa, ja fyysisesti se on suunniteltu osaksi valtakunnallista infonland.fi -verkkopalvelua.

Kehittämishankkeemme suositusten pitäisi auttaa kansalais- ja työväenopistoja suunnittelemaan ja kehittämään kursseja taitotasoluokitusten mukaan.

Asiasanat: maahanmuuttajat, kotoutumiskoulutus, aikuiskoulutus, taitotasoluokitus, opinto-ohjaus, kurssisuunnittelu

Sisällysluettelo

1 Suomen kielen koulutuksen suunnittelun ja ohjauksen välineet uuden kotoutumislain kynnyksellä.....	4
1.1 Maahanmuutto Suomessa	5
1.2 Maahanmuutto Pirkanmaalla	6
2 Maahanmuuttajien suomen kielen koulutus	9
2.1 Suomi toisena kielenä –opetus.....	9
2.2 Kotouttamiskoulutus perustuu kotouttamislakiin	10
3 Maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen taitotasoperusteet ja suunnittelu	14
3.1 Kielitaitotasoa ja arviointia kotoutumiskoulutuksessa	15
3.2 Maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen suunnitteluperiaatteita.....	18
4 Kielikoulutukseen ohjautumismalleja muualla Suomessa	21
5 Kielikoulutukseen ohjautuminen Pirkanmaalla.....	24
5.1 Ohjautuminen on yksilöllistä	24
5.2 Haasteita kielikoulutuksen tarjonnan löytämisessä.....	26
6 Kehittämishankeen toteuttaminen.....	28
7 Kurssitarjonnan kartoittaminen Pirkanmaalla	29
7.1 Suomen kielen koulutuksen järjestäjät Pirkanmaalla.....	29
7.2 Suomen kielen kurssikuvausten analysointi	32
8 Ehdotus Pirkanmaan kurssitarjotinmalliksi.....	35
9 Johtopäätökset ja kehittämisideat	38
Lähteet.....	40
Liitteet	43
Liite 1: Taitotasokuvaukset (Yki-tasot)	43
Liite 2: Kysely maahanmuuttajia ohjaaville ja neuvoville työntekijöille	44
Liite 3: Koulutustarjotin maahanmuuttajille, Pirkanmaa 2010-2011	45

1 Suomen kielen koulutuksen suunnittelun ja ohjauksen välineet uuden kotoutumislain kynnyksellä

Kehittämishankkeemme tavoitteena on aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen kartoittaminen Pirkanmaalla ja sen kehittäminen. Tarkastelukulmana tässä työssä on ohjauksellisten työkalujen suunnitteleminen ja kurssitarjonnan yhtenäistäminen. Hankkeemme tulee olemaan osana Alueellisen maahanmuuton kehittämishankkeen (Alma-hankkeen) samanaiheista kehittämisosa-aluetta.

Alma-hanke (2009-2012) on pirkanmaalaisissa kunnissa toimiva Euroopan Sosiaalirahaston projekti, joka tarjoaa matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa niin maahanmuuttajille kuin heidän kanssaan työskenteleville työntekijöillekin. Alman tehtävänä on myös tukea kuntia alkuvaiheen vastaanotossa ja kehittää valmiuksia maahanmuuttajien kotouttamiseksi uuteen asuinpaikkaan.

Kehittämishankkeemme on erittäin ajankohtainen monesta eri syystä. Valtakunnallisesti on viime vuodet tehty töitä kotoutumislain uudistamisen eteen. Keskeiseksi siinä nousee alkuvaiheen kotoutumisen tehostaminen, ja erityisesti suomen kielen opiskelu. Uusi kotoutumislaki hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 2010 ja astuu voimaan 1.9.2011. Alkuvuonna 2011 säädetään asetuksia, ja kehittämishankkeen tekohetkellä monet lain edellyttämät toimeenpanot ovat vasta kehitteillä.

Sisäasiainministeriön julkaisema *Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut* -selvityksessä korostetaan kielikoulutuksen ja muun koulutuksen kytkemisen tärkeyttä sekä maahanmuuttajan kielitaitoa vastaavan koulutuksen järjestämistä mahdollisimman nopeasti maahantulon jälkeen (Arajärvi 2009). Lähtöolettamuksemme siis on ollut, että koulutukseen nopeassa pääsyssä, koulutustietojen saatavuudessa sekä niiden vertailukelpoisuudessa on vielä kehitettävää.

Koulutustietojen saatavuuden parantamista ja yhtenäistämistä on kehitetty monessa muussa projektissa ympäri Suomea. Tarve tähän on noussut käytännön työn kokemuksista: reilun kahden vuoden aikana on Tampereella Alma-hankkeessa jouduttu ohjaamaan monia asiakkaita suomen kielen koulutuksiin. Pirkanmaan alueella kouluttajia löytyy nykyään monia vastaamaan monenlaisiin tarpeisiin, mutta koulutustiedot ovat sirpaleina hajallaan, ja kursseja on vaikea verrata keskenään kurssikuvausten laajan kirjon vuoksi. Ohjaustyössä on huomattu, että huono koulutustietojen saatavuus haittaa tehokasta ohjautumista suomen kielen kursseille. Myös aika- ja resurssipula vaativat tehokasta tietojen saavutettavuutta.

Muun muassa Helsingin opetusviraston suomen kielen opetukseen ohjaamisen kehittämishankkeessa on todettu, että maahanmuuttajien koulutukseen ohjaaminen ja opiskelijoiden neuvonta

sekä opastus kärsii pääosin työvoimapulasta, mutta myös tietoteknisten apuvälineiden epäkäytännöllisyydestä. Käytössä olevia tietojärjestelmiä pitää kehittää ja tarvittaessa korvata kokonaan uusilla. Eri järjestelmien tietosisältöjä täytyy yhtenäistää ja pitää pyrkiä kohti laajempaa yhteiskäyttöä. Myös verkkoviestinnän ja – tiedottamisen uusia keinoja olisi suotava käyttää vähentämään aikaan ja paikkaan sidottua henkilökohtaista neuvontaa. Näin opetuksen ohjaushenkilöstö voisi keskittyä vaativampiin neuvonta- ja opastustehtäviin. (Lähde 2010, 3) Helsingin hankkeen yhtenä selvityskohteena oli myös koulutuksesta tiedottaminen ja yhteydenpito eri toimijoiden sekä maahanmuuttajien välillä. Maahanmuutto lisääntyy myös Pirkanmaalla vuosi vuodelta, ja kursseille ohjattavia on yhä enemmän, joten tätä osa-aluetta on kehitetty myös Pirkanmaalla toimivassa Alma-hankkeessa.

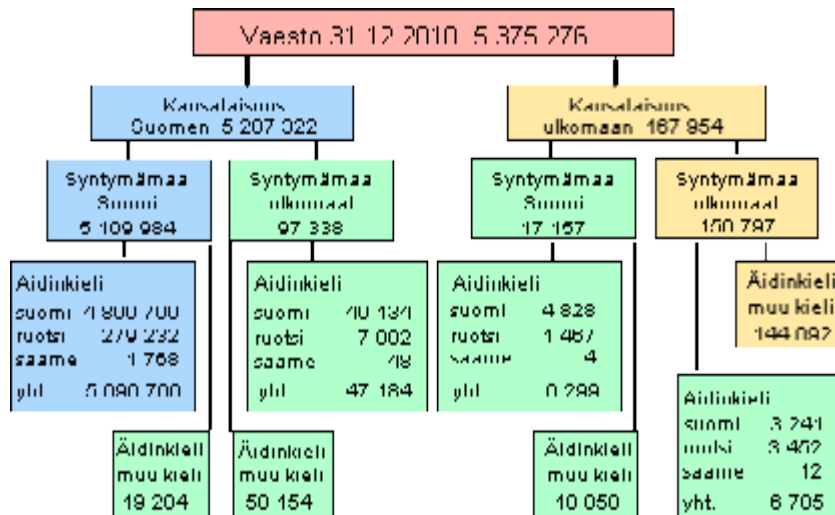
Lisäksi kehittämishankkeen tavoitteena on tuottaa materiaalia Alma-hankkeen suomen kielen opintoihin ohjautumisen osa-alueelle. Lopputavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa aikuisten maahanmuuttajien ohjautumista suomen kielen opintoihin.

Pääkaupunkiseudulla kehitteillä olevassa mallissa, jota käytämme myös kehittämishankkeemme mallina, on ajatuksena, että maahanmuuttajille tarkoitetun koulutuksen tietopankki olisi saatavissa koko Suomea palvelevalla nettisivustolla.

Kehittämishankkeessa tulemme esittelemään aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen koulutusta ohjaavia lakeja ja opetussuunnitelmaa sekä maahanmuuttoa yleisesti, Pirkanmaalla tarjolla olevaa kielikoulutusta sekä niihin koulutuksiin ohjautumista. Esittelemme myös muita, Suomessa käytössä olevia suomen kielen opetukseen ja ohjaamiseen liittyviä malleja. Lopuksi esitämme ehdotuksemme kurssikuvausten ja tasojen yhtenäistämiseksi sekä kurssitarjotinmalliksi.

1.1 Maahanmuutto Suomessa

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2009 ulkomaiden kansalaisten osuus Suomessa oli 2,9 prosenttia väestöstä. Vuonna 2009 muita kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia oli 207 037 eli 3,9 prosenttia väestöstä ja vuonna 2010 vastaavasti 224 388. Vuoden 2009 lopussa Suomessa oli 30 eri vieraskielistä ryhmää, joiden puhujia on vähintään 1 000 henkeä (Väestörakenne 2009: Katsaus Suomen...). Vaikka Suomessa on suhteessa vähän ulkomaiden kansalaisia muihin EU-maihin verrattuna, vieraskielisten määrä on kaksinkertaistunut vuosina 2000–2009 (Väestörakenne 2009: Maakuntien väestökehitys...). Vuoden 2010 väestörakenne kansalaisuuden ja äidinkielen mukaan näkyy kuviossa 1.

Kuvio 1: Väestö syntymämaan, kansalaisuuden ja äidinkielen mukaan (Väestörakenne 2010, Liitekuviot 2)

Sen jälkeen kun Suomi liittyi Euroopan unioniin ja hyväksyi tämän sisäisen suhteellisen vapaan liikkumisen politiikan, Suomen maahanmuuttopolitiikka alkoi muuttua ja maahanmuutto kasvaa. Vuoden 2006 maahanmuuttopolitiittisen ohjelman linjauksissa panostetaan enemmän työperusteisen maahanmuuton edistämiseen ja kiinnitetään huomiota kaikkien maahanmuuttajien, erityisesti naisten ja lasten tosiasiallisiin mahdollisuuksiin kotoutumiseen, kun taas sitä edeltäneessä vuoden 1997 ohjelmassa paino oli ensisijaisesti pakolaispoliittisissa kysymyksissä (TM 2006). Nykyään maahanmuuttajia tulee Suomeen avioliiton kautta (8 508 v. 2009), töihin (6 931 v. 2009) tai opiskelemaan (4 653 v. 2009) sekä EU-maista että muista maista. Inkerinsuomalaisia paluumuuttajien määrä vähenee vuosi vuodelta, vuonna 2009 paluumuuttajia tuli Suomeen 697 (Väestörakenne 2009: Katsaus Suomen...). Lisäksi Suomen Pakolaisavun mukaan vuosittain Suomeen hyväksytään noin 500-900 turvapaikanhakijaa.

1.2 Maahanmuutto Pirkanmaalla

Kuten Suomeen yleensä, myös Pirkanmaalle muuttaa ihmisiä monesta eri syystä ja monista eri maailman maista. Kehittämishankkeemme näkökulmasta on tärkeintä saada tietoa hiljattain Pirkanmaalle muuttaneiden tilanteesta, sekä ymmärtää tulevaisuusnäkyviä. Pirkanmaan maahanmuuttajia tilastoidaan lähinnä kahdesta näkökulmasta: paljonko maakunnassa asuu ulkomaan kansalaisia tai paljonko on äidinkieleltään muita kuin kotimaisia kieliämme puhuvia henkilöitä. Lisäksi voidaan tarkastella tilastoista vuosittaista ulkomaisen muuttoliikkeen nettomuuttoa, josta saadaan tietoa viimeisimmistä muuttajista.

Pirkanmaalla maahanmuuton yleisimmät syyt ovat samoja mitä valtakunnallisesti. Pirkanmaalla suurimmat maahanmuuttajaryhmät ovat venäläiset, virolaiset, afgaanit, kiinalaiset ja intialaiset Sisäasianministeriön ja Pirkanmaan ELY-keskuksen tiedotteen mukaan (2010). Eri kunnissa

luonnollisesti suurimmat maahanmuuttajaryhmät vaihtelevat kunnan maahanmuuttosyiden mukaan: isoimmat ryhmät voivat olla joko töihin muuttaneita, Suomeen avioituneita, pakolaisia tai turvapaikanhakijoita¹. Esimerkiksi Punkalaitumen ja Ruoveden maahanmuuttajien profiiliin vaikuttavat niillä paikkakunnilla olevat turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukset, kun taas Mänttä-Vilppulan ja Parkanon suurimpien ryhmien määrään (vastaavasti kiinalaiset ja venäläiset) on ollut vaikuttamassa työperusteinen maahanmuutto.

Vuonna 2010 Pirkanmaalla asui 11 414 ulkomaan kansalaista eli 2,3 % Pirkanmaan väestöstä on muiden maiden kansalaisia. Vuoden 2009 aikana Pirkanmaalle muutti 625 uutta ulkomaalaista. (Tilastokeskus 2011)

Tulevien koulutusten ja muiden kotouttamistoimenpiteiden suunnitteluun vaikuttaa myös sellaisia muuttotendenssejä on odotettavissa. Siihen vaikuttaa paitsi yleinen talous- ja poliittinen tilanne Suomessa ja maailmassa, muutokset humanitäärisessä vastaanotossa ja maakunnalliset poliittiset suuntaukset. Pirkanmaalla valtion korvauksia pakolaisista vuonna 2010 maksettiin 11 kunnalle, pakolaisia vuonna 2009 ottivat vastaan Tampere, Pirkkala, Nokia, Ylöjärvi ja Punkalaidun. Nämä kunnat sijoittivat alueilleen yhteensä 269 pakolaistaustaista maahanmuuttajaa. Paluumuuttajia (inkeriläisiä) muutti Pirkanmaalle yhteensä 70. Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksia oli Pirkanmaalla vuonna 2010 kaksi – Punkalaitumella ja Ruovedellä, lisäksi alaikäisten turvapaikanhakijalasten yksikkö Mänttä-Vilppulassa. (Sisäasiainministeriön ja Pirkanmaan ELY-keskuksen tiedote 2010)

Työvoiman maahanmuutto kääntyi Pirkanmaalla laskuun vuoden 2009 aikana. Ammattien kärkeä olivat siivoojan, kokin, keittiöapulaisen ja maataloustyöntekijän tehtävät. Alueella käynnissä olevista työvoiman maahanmuuton hankkeista on saatu kuitenkin hyviä tuloksia erityisesti rekrytointiyhteistyöstä työnantajien kanssa. (Sisäasiainministeriön ja Pirkanmaan ELY-keskuksen tiedote 2010)

Näiden edellä mainittujen tendenssien ja vaikutteiden lisäksi maakunnan maahanmuuttoon vaikuttavat sekä kuntien omat maahanmuutto- tai kotouttamisohjelmat että Pirkanmaan Liiton maahanmuuttopoliittinen tahtotila ja ohjelmat. Myös koulutuksen suunnittelussa on tärkeää tietää, onko maakunnallisesti asetettu tavoitteita ja yhteisiä näkemyksiä maahanmuuton ja alueelle muuttavien ihmisten yhdenvertaisen kotoutumisen suhteen.

Pirkanmaan maahanmuuttopoliittisessa puiteohjelmassa (2008, 9) on asetettu seuraava tavoiteta: Pirkanmaa on globaaleilla työmarkkinoilla tunnettu työvoimaa kiinnostavana alueena, missä monikulttuurisuus tunnustetaan taloutta ja työelämää dynamisoivana tekijänä. Alueen kunnat

¹ Pakolainen on henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee turvaa vieraasta maasta. Kiintiöpakolainen puolestaan on saanut pakolaisen aseman jo ennen vastaanottavaan maahan saapumistaan. (Pirkanmaan liitto 2008)

ovat tunnistaneet vastuunsa edellytysten luojina. Alueellinen työnjako maahanmuuttajien kotouttamistoiminnassa on järjestetty tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti saumattomalla työnjaolla yksityisen sektorin, viranomaisten ja kolmannen sektorin kesken.

Ohjelman strategia on jaettu neljäksi toimintalinjaksi. Toimintalinja 2:ssa asetetaan tavoitteeksi jatkuva maahanmuutto, ja toiminta sekä käytännöt rakennetaan tuota tavoitetta vastaaviksi. Työvoiman alueella pysyminen on haasteellista ja vaatii erityisesti julkiselta sektorilta asian ymmärtämistä ja toimenpiteitä. Jotta maahanmuuttajat pystytään tehokkaasti vastaanottamaan ja pitämään alueella, on avaintoimijoiden tunnistettava roolinsa ja vastuunsa kotouttajina. Maahanmuuttajien kotouttamisen ja opastuksen tulee olla kunnan normaalia palvelutoimintaa. (Pirkanmaan liitto 2008, 10)

Suomen kielen kurssitarjottimen kehittämisen ja yhteisen ohjausmallin luomisen kannalta on tärkeää, että strategiassa painotetaan kuntien välisen yhteistyön edistämistä palvelujen monipuolisuuden ja laadun takaamiseksi. Strategiassa tuodaan esiin, että yhden kunnan voimavarat riittävät harvoin tähän, ja nähdäksemme se ei ole myös tarkoituksenmukaista eikä edistä uusien tulijoiden nopeaa ja yhtenäistä koulutukseen pääsyä, jos palveluja ei koordinoita eikä tuoteta yhteistyössä.

Pirkanmaan maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa (2008, 11) sanotaan, että yhtenä keskeisenä asiana, johon toimenpiteet kohdistuvat, on aktiivisen ja tarkoituksenmukaisen palveluinfrastruktuurin rakentaminen tavoitteenaan mahdollisimman nopea maahanmuuttajien integrointi suomalaiseen yhteiskuntaan eri tahojen saumattomalla yhteistyöllä (kielikoulutus, asuminen, lasten koulutus, puolison työ- ja koulutusmahdollisuudet ja muut perheen kotouttamiseen liittyvät asiat). Ammatillisen ja suomen kielen koulutusasioissa strategian toimeenpanon vastuuta hoiki Pirkanmaan liitto asettaa koulutusorganisaatiot ja opetusviranomaiset.

Myös toimintalinja 3:ssa, jossa päämääräksi asetetaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opiskelijoiden Pirkanmaalle työelämään sijoittuminen, mainitaan suomen kielen ja kulttuurin opettamisen tärkeys. Neljännessä toimintalinjassa kiinnitetään huomiota jo maassa olevan, mm humanitäärisen muuton kautta tänne tulleen työvoiman hyödyntämiseen. Tässä kohtaa mainitaan erityisesti täällä olevien maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, joka liittyy osittain myös kielikoulutukseen ohjaamisen aiheeseen.

Pirkanmaan maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa (2008, 12) ohjelman toteuttamisen käynnistämisen vastuu kerrotaan olevan Pirkanmaan liitolla ja Tampereen kaupungilla. Osittain Almahanke on yhtenä väylänä ohjelmassa mainittujen osa-alueiden kehittämisessä.

2 Maahanmuuttajien suomen kielen koulutus

Kuten aikaisemmin on jo tullut esiin, suomen kielen opiskelulla on keskeinen rooli tänne muuttavien ihmisten yhteiskuntaan osallistumisessa ja elämässä eteenpäin pääsemisessä.

Maahanmuuttajien suomen kielen koulutus on käynyt läpi monenlaisia vaiheita ja kehittynyt maahanmuuton muutosten myötä. Kuitenkaan maahanmuutto eikä suomen kielen toisena kielenä opettaminen eivät ole uusia asioita Suomessa. Emme tule ehkä ajatelleeksi asiaa, että suomea toisena kielenä on Suomessa opetettu kautta aikojen ruotsinkielisille, ja muualta muuttaneita ihmisiä sekä äidinkieltään tai kulttuuriltaan valtaväestöstä poikkeavia ihmisiä tai ryhmiä on ollut maassamme myös aina. Toki myös ruotsia opetetaan maahanmuuttajille toisena kielenä, mutta koska työmme käsittää Pirkanmaan aluetta, keskitymme suomen kielen opetukseen.

2.1 Suomi toisena kielenä –opetus

Ennen 1980 -lukua suomea opetettiin pääosin vieraana kielenä, paitsi ruotsinkielisille, joille sitä on opetettu nimikkeellä toinen kotimainen kieli eli *finska*. Maahanmuuttajille tarkoitetut kurssit olivat tuolloin usein nimitetty Finnish for Foreigners –kursseiksi. Suomessa annettava suomen opetus muuna kuin äidinkielenä tai ruotsinkielisten oppilaiden toisena kielenä on uusi ilmiö, johon kiinnitettiin huomiota 1980-90-luvulla. Tarve tällaiseen suomen opetukseen tiedostettiin 1970–1980-luvun taitteessa ensimmäisten kiintiöpakolaisten saavuttua pääkaupunkiseudulle Chilestä ja Vietnamista. Tilanne vaati nopeaa reagointia viranomaisilta ja opettajilta. (kts. Geber 2003, 179–181; Latomaa 2007, 318–319.) Suomenruotsalaisille opetettava suomen kielen opetus eroaa kuitenkin S2-opetuksesta sekä suomea vieraana kielenä opetuksesta. Ero on Geberin (2003, 179) mukaan siinä, että *finska* on oppijoilleen ikään kuin ”vieras kieli”, joka opitaan ruotsinkielisessä kouluympäristössä, kun taas maahanmuuttajaopetuksessa kyse on enemmän kielen omaksumisesta. Maahanmuuttaja oppii kieltä jatkuvasti eikä vain suomen opetuksen puitteissa, koska kouluympäristö on suomenkielinen ja opiskelukielenä on suomi. (Geber 2003, 179–181)

1990-luvulla tilanne alkoi muuttua maahanmuuton lisääntyessä: alettiin kehittää S2-opetusta, kurssien nimikkeiksi tuli usein suomea maahanmuuttajille, ja maahanmuuttajien koulutusta alettiin laajentaa. Yhä useampi maahanmuuttajataustainen henkilö halusi kielikoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen.

Suomi toisena ja vieraana kielenä -ala on lisääntyneen maahanmuuton ja muun kansainvälistymiskehityksen myötä hyvin dynaamisessa vaiheessa sekä tutkimuksen että opetuksen osalta. Suomi toisena kielenä opetuksen alalta julkaistua kirjallisuutta on koottu bibliografisiin julkaisuihin jo 1980-luvulta; jos 1980-luvun bibliografiassa käsitti vain pari sivua, niin vuoden 2002 bibliografiassa oli jo 107 sivua (esim. Suni, Latomaa & Aalto 2002). Opettajan verkkopalvelun (edu.fi) mukaan 1990-luvulla huomattiin myös, että tämä ala vaatii omat opettajantaitonsa, ja

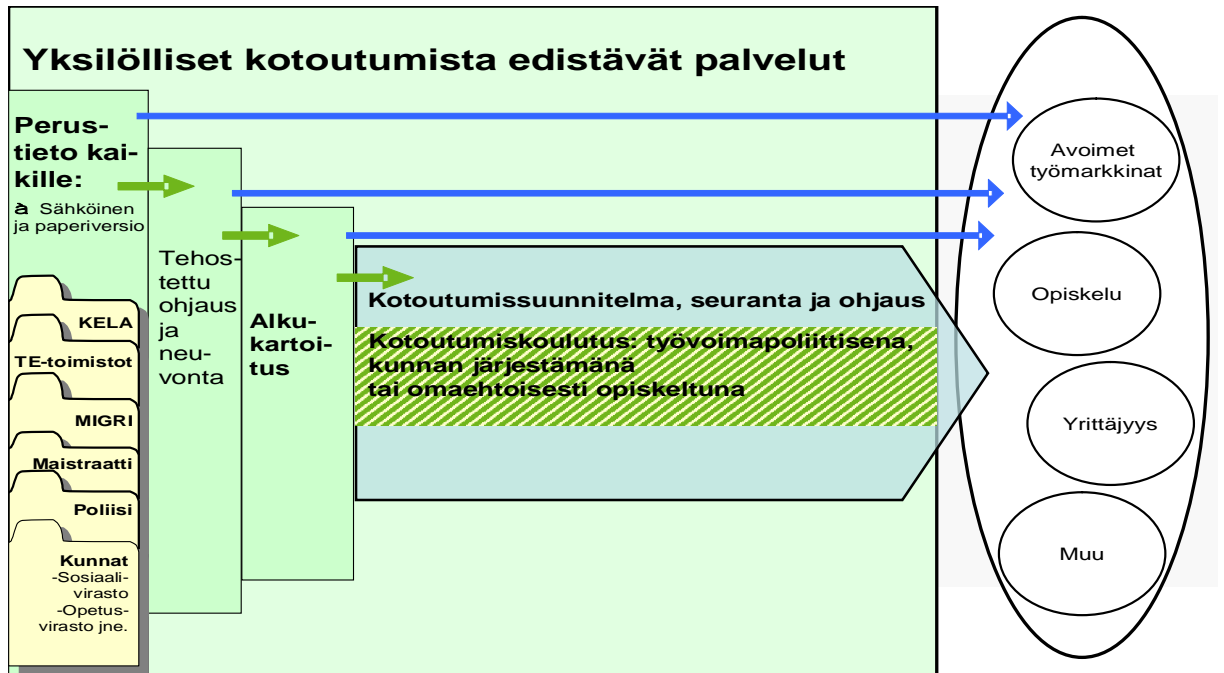
suomi toisena ja vieraana kielenä -opettajankoulutusta alettiin järjestää vuodesta 1994 lähtien Jyväskylän ja Helsingin yliopistoissa.

1990-luvulla alettiin myös kehittää maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen rahoitusta ja siihen liittyvää lainsäädäntöä. Suomi toisena kielenä perusopetuksessa kulki vielä vuonna 1994 perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan erillisten määrärahojen turvin. Aikuisten kotoutumiskoulutuksen kehitys sai vauhtia 1990-luvun lopussa uuden maahanmuuttopoliittisen ohjelman ja kotoutumislain mukaan.

2.2 Kotouttamiskoulutus perustuu kotouttamislakiin

Kotouttamislaki on maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettu laki ja se on ensimmäisen kerran tullut voimaan vuonna 1999. Lain taustalla oli vuonna 1997 annettu valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi. Ohjelmassa määriteltiin ensimmäisen kerran tavoitteeksi kaikkien maahanmuuttajien joustava ja tehokas kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Ohjelman lähtökohtana oli, että koko yhteiskunnan ja maahanmuuttajien oman edun mukaista on se, että maahanmuuttajat voivat ylläpitää äidinkieltään ja vaalia alkuperäistä kulttuuriaan.

Laki uusittiin vuonna 2010 ja se astuu voimaan 1.9.2011. Lain mukaan pitää nykyistä enemmän panostaa maahantulon alkuvaiheeseen. Jokaiselle maahanmuuttajalle, joiden oleskelun arvioidaan kestävän vähintään vuoden, jaetaan perustietoa Suomesta, ja tarjotaan heidän näin halutessaan heille mahdollisuutta alkukartoitukseen sekä kielitaitoon liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Kotoutumista edistävinä toimenpiteinä olisivat muun muassa suomen, ruotsin ja oman kielen opetus sekä ja luku- ja kirjoitustaidon opetus. Kielitaidon hankkiminen tulisi aloittaa nopeasti maahan saapumisen jälkeen. Näin ollen tärkeimmäksi asiaksi kotouttamisessa nousee suomen kielen taito ja sen tehokas opiskelu kotouttamisajan puitteissa. Tämä myös esittää omat vaatimukset sille, kuinka nopeasti täytyy löytää sopiva kurssi. Sen takia ollaankin valtakunnallisesti yhtenäistämässä kaikkien suomen kielen koulutusten kuvauksia ja tasoja. (Virtanen 2010). Nämä uudessa kotoutumislaisissa mainitut tehostetut toimenpiteet on esitetty kuviossa 2.

Kuvio 2. Uuden kotoutumislain mukaiset yksilölliset kotoutumista edistävät palvelut (Eskola, 2011).

Kotoutumissuunnitelma tulee tehdä viimeistään kahden kuukauden sisällä maahantulosta ja tulijoiden on päästävä aloittamaan kotoutumiskoulutus tai muu kotoutumiseen tähtäävä toiminta viimeistään kolmen kuukauden sisällä maahantulosta (Lain muutossäädös 1269/2006).

Suomen kielen opetusta järjestetään työvoimakoulutuksena tai omaehtoisena esim. kansalais- ja työväenopistoissa, aikuislukioissa, kansanopistoissa tai avoimissa korkeakouluissa. Sen lisäksi, koulutusasteesta riippumatta, maahanmuuttajataustainen opiskelija voi opiskella suomea toisena kielenä. Opetuksen yhtenä tehtävänä on myös koulun aikana olevan toisen kielen oppiminen ja sen tukeminen (Arvonen, Katva & Nurminen (2010, 20–21, 58)

Ennen vuotta 1999 suomen kielen opiskeluun ei liittynyt samanlaisia velvoitteita eikä myöskään kotouttamislain takaamaa tukea kielenopiskeluun maahanmuuton alkujaksi (3-5 vuotta tilanteesta riippuen). Joten myös kotouttamislaki lisäsi vauhtia maahanmuuttajakoulutuksen ja S2-opetuksen kehitykseen.

Kotoutumiskoulutuksesta ei ole omaa erillislainsäädäntöä. Laissa julkisesta työvoimapalvelusta (1295/2002) säädetään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta, jona järjestetään pääasiassa ammatillista perus-, uudelleen-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Työvoimapolitiittisen koulutuksen lisäksi kotouttamislakiin on sisällytetty mahdollisuus rinnastaa työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin omaehtoisia opintoja niin sanottuna rinnasteisena koulutuksena. TE-toimistot voivat hyväksyä opetuksen rinnasteiseksi koulutukseksi edellyttäen, että koulutus edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja pääsyä työmarkkinoille. Muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät rinnasteista koulutusta. Pääkaupunkiseudulla rinnasteisen koulutuksen osuus

on viime vuosina ollut noin 40 % kaikesta kotoutumiskoulutuksesta. (Sisäasianministeriön julkaisuja 33/2009, 4)

Kotoutumiskoulutusta järjestetään aikuisille maahanmuuttajille kotoutumisajan puitteissa. Koulutus muodostuu opintokokonaisuuksista, joiden laajuus voi vaihdella yksilöllisesti opiskelijan pohjakoulutuksesta, taidoista ja tavoitteista riippuen. Koulutus kestää tavallisesti vuoden. Suurin osa kotoutumiskoulutuksista on **työvoimakoulutusta**².

Rinnastettavat toimenpiteet on määritelty maahanmuuttajien kotouttamisesta annetussa asetuksessa ja niitä pidetään työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Opiskelija hakee itse koulutukseen ja maksaa mahdollisen kurssimaksun. Kouluttaja päättää opiskelijaksi hyväksymisestä. Työ- ja elinkeinotoimisto päättää rinnastamisesta ennen koulutuksen alkua. Rinnasteisiksi toimenpiteiksi voidaan hyväksyä myös **omaehtoista koulutusta**³.

Työvoimatoimistoilla on tärkeä asema koko kotouttamistyön kokonaisuudessa. Suomessa on harjoitettu maahanmuuttajapolitiikkaa, missä maahanmuuttaja on arvokas sitten, kun hän saa työtä. Ymmärrettävästi työhön osallistuminen on merkinnyt kotoutumista erityisesti maassa, missä myös valtaväestö kerää arvostuksensa ihmisenä työn kautta. (Suokonaukio 2008, 15). Maassa ja työpaikalla käytetyn kielen hallinnan keskeinen merkitys maahanmuuttajien työmarkkina-aseman muotoutumisessa kertoo siitä, että kieli on muutakin kuin kommunikaatioväline. Kielitaitoon on sidoksissa muitakin taitoja, näin kielitaidosta osana inhimillistä pääomaa muodostuu välittävä linkki maahanmuuttajan hankkiessa kulttuurista ja sosiaalista pääomaa. Kielitaito ja puhumisen tavat virittävät siis tunteenomaisen pelin, jota hallitsevat mielikuvat työnhakijan oletetusta osaamisesta. Negatiiviset mielikuvat voivat johtaa kategoriseen johtopäätökseen työntekijän soveltumattomuudesta työyhteisöön tai tehtävään. (Forsander 2002, 190.)

Kotoutumiskoulutukseen liittyy erilaisia kehittämistarpeita. Koulutuksen sisällöissä ja järjestämisessä ei oteta riittävästi huomioon maahanmuuttajien erilaisia taustoja ja lähtökohtia. Etenkin erityistukea tarvitsevien maahanmuuttajien ja monilapsisten perheiden äitien voi olla tosiasiallisesti mahdotonta osallistua kahdeksan tuntia päivässä kestävään työvoimapolitiittisena annettavaan koulutukseen. Lisäksi maahanmuuttajat voivat joutua odottamaan koulutuksen alkua pitkäänkin maahantulon jälkeen. Kotoutumiskoulutusta tulisikin jatkossa kehittää tavoitteellisenä, opiskelun jatkuvuutta tukevana kokonaisuutena, jossa painopiste olisi kielitaidon ja yhteiskun-

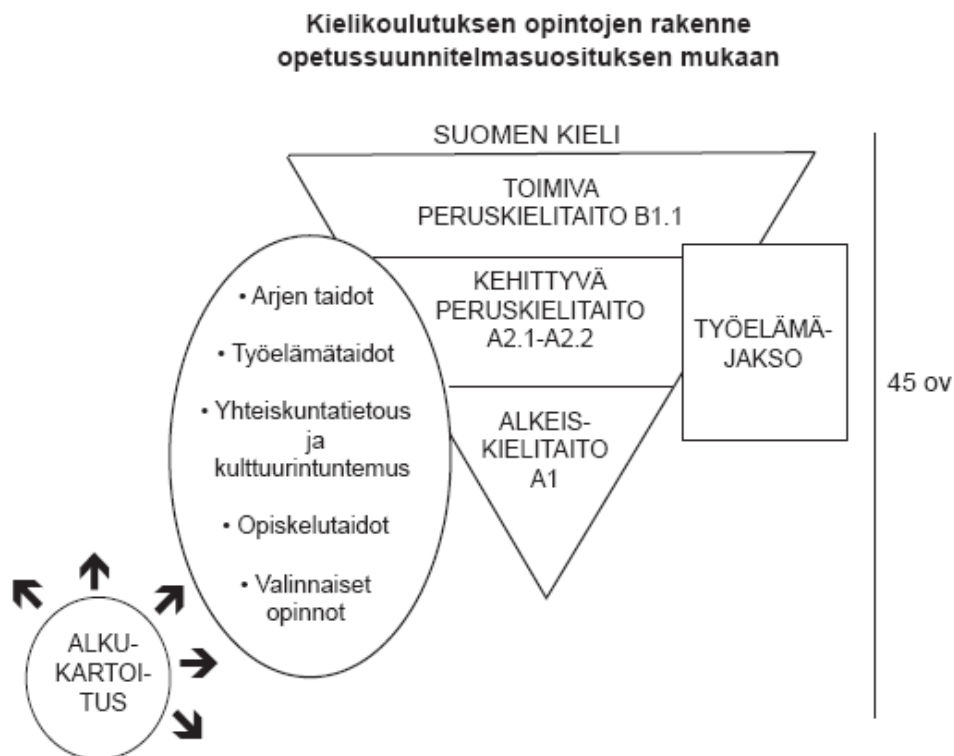
² Työvoimakoulutus on tarkoitettu ensisijaisesti työttömille tai työttömyysuhan alaisille Suomessa vakituisesti asuville työnhakijoille. Työvoimakoulutus on yleensä kokopäiväistä opiskelua ja se on opiskelijalle pääsääntöisesti maksutonta. (Infopankki 1)

³ Omaehtoiseen koulutukseen opiskelija hakeutuu itse ja maksaa itse kurssimaksun. (Infopankki 1)

nan tuntemuksen lisäämisessä (Sisäasiainministerin julkaisuja 33/2009, 4). Näihin alueisiin on kiinnitetty huomiota uudessa kotouttamislaissa sekä Osallisena Suomessa –kokeilussa, jossa monilla Suomen paikkakunnilla kokeillaan kotoutumiskoulutuksen uusia koulutuskokonaisuuksia myös edellä mainittuja kohderyhmiä silmällä pitäen (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen, & Pihlaja 2010).

3 Maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen taitotasoperusteet ja suunnittelu

Aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen rakenne pohjautuu opetussuunnitelmasuositukseen ja koostuu useista osa-alueista. Koulutuksen laajuus on 45 opintoviikkoa, jonka aikana opetetaan integroidusti suomen kieltä sekä lisäksi arjen taitoja, opiskelu- ja mediataitoja, yhteiskunta- ja kulttuuritietoutta, työelämätaitoja ja työnhakua. Seuraava kuvio havainnollistaa kielikoulutuksen opintojen rakennetta.

Kuvio 3: Kotoutumiskoulutuksen opintojen rakenne opetussuunnitelmasuosituksen mukaan (Pöyhönen, Tarnanen, Kyllönen, Vehviläinen & Rynkänen (2009, 22)

Nämä ovat aikuisen maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta tärkeitä asioita, koska kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että maahanmuuttaja saa sellaisia tietoja ja taitoja, joilla hän pystyy tekemään itseään koskevia valintoja ja toimimaan aktiivisesti suomalaisessa yhteiskunnassa. Oppimisen kohteena on koko suomenkielinen maailma maahanmuuttajan ympärillä. Siksi ainoastaan luokkahuoneessa tapahtuva koulutus ei ole perusteltua ja muun muassa työelämäjaksolla on tärkeä rooli kotoutumiskoulutuksessa. Lopputavoitteena on maahanmuuttaja, joka viimeistään työelämäjaksoon sisältyvän työharjoittelun jälkeen siirtyy avoimille työ- tai koulutusmarkkinoille ja tekee itsensä siellä ymmärretyksi suomen kielellä (Kokkonen, Laakso & Piikki (2008, 5).

3.1 Kielitaitotasojen ja arviointia kotoutumiskoulutuksessa

Kartoittamamme materiaalin pohjalta voimme sanoa, että maahanmuuttajille suunnatuissa suomen kielen koulutuksissa käytetään yleensä kolmea eri taitotasoluokitusta, joita tässä kappaleessa tulemme tarkastelemaan. Eri luokituksia sovelletaan varsin laajasti, etenkin jos koulutus on omaehtoinen.

Yleisten kielitutkintojen (YKI) tasot ja suomalaisen perusopetuksen vieraiden kielten opetussuunnitelma perustuvat **Eurooppalaiseen viitekehykseen** (EVK), joka on Euroopan neuvoston kehittämä kielten oppimisen, opetuksen ja arvioinnin yleiseurooppalainen kehys. Sen lähtökohdiana on Bolognan prosessin edellyttämä tutkintojen homogeenisuus ja suoritusten vertailtavuus kieli- ja viestintäopintojen osalta. EVK:n taitotasokuvaukset määrittelevät kielitaidon kehittymistä kommunikatiivisesta näkökulmasta, eli kertovat, mitä kielen käyttäjä osaa tehdä kielellä eri tasoilla. Kielitaitokäsitys on toiminnallinen, joka tarkoittaa että kielenoppija on sosiaalinen toimija, joka käyttää kieltä omiin viestintätarpeisiinsa. Eurooppalainen viitekehys on kuusiportainen. Tasoja on kolme ja jokainen niistä on jaettu kahtia: perustaso (Basic User) A1-A2, itsenäinen kielenkäyttäjä (Independent User) B1-B2 ja taitava kielenkäyttäjä (Proficient User) C1-C2. Sen lisäksi jokainen taso sisältää kielitaidonkuvauksia osa-alueittain, joissa kuvataan kutakin kielitaidon tasoa toiminnallisina *osaa tehdä* -väittämin. Viitekehyksen tarkoituksena on toimia opetuksen tavoitteiden asetteluun, suunnitteluun, arvioinnin ja itsearviointin välineenä (Reiman & Mustonen 2010, 146) (Kokkonen ym. (2008, 6).

Eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaisesta taitotasoasteikosta on sovellettu Suomessa käytössä oleva kymmenportainen, tasolle C1.1. ulottuva kuvausasteikko, jota käytetään Suomessa kielten opetuksessa eri kouluasteilla. Tasoja on jaettu pienempiin osiin, joista voidaan selkeästi havainnoida taitotasojen väli- ja lopputavoitteet, ja joissa kielitaidon kehitys näkyy tasojen jatkumona, kuten seuraavasta taulukosta ilmenee.

Taulukko 1: Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasosteikon suomalainen kymmenportainen sovellus (Kokkonen ym. (2008, 8)

Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa	A1.1 Kielitaidon alkeiden hallinta
	A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito
	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito
Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe
	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito
Selviytyminen arkielämässä	B1.1 Toimiva peruskielitaito
	B1.2 Sujuva peruskielitaito
Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa	B2.1 Itsenäisen kielitaidon perustaso
	B2.2 Toimiva itsenäinen kielitaito
Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa	C1.1 Taitavan kielitaidon perustaso

Opetushallituksen ja Jyväskylän yliopiston kehittämä suomalainen yleisten kielitutkintojen (YKI) taitotasosteikko on suhteutettu Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasokuvaukseen. Sen rakenne on kuusiportainen: Perustaso YKI 1-2, Keskitaso YKI 3-4 ja Ylin taso YKI 5-6. Suomen kielen keskitaso 3, joka vastaa viitekehyksen taitotasoa B1.1, on Suomen kansalaisuuden saamisen edellytyksenä. Yleisten kielitutkintojen arviointi tehdään vertaamalla osallistujan suoritusta kuvauksiin kielitaidosta. Kaikkien kuuden tason arviointia varten on laadittu sanalliset kuvaukset kaikista osakoikeista. Todistuksissa on perinteisen numeerisen arvioinnin lisäksi myös lyhyt sanallinen kuvaus testin suorittajan kielitaidon yleistasosta (Opetushallitus).

Vuona 2007 kotoutumiskoulutuksen kielitaidon tavoitetasoksi on asetettu B1.1 Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasosteikon mukaisesti (katso liite 1). Ennen sitä ei ollut valtakunnallisesti käytössä kielitaidon taitotasokuvauksia osa-alueittain, YKI:n keskitaso oli maahanmuuttajakoulutuksen tavoitetasona. Opetussuunnitelmasuosituksessa tason B1.1 saavuttaneen opiskelijan kielitaitoa kuvataan seuraavasti:

”Opiskelija selviytyy tavallisissa suullisissa ja kirjallisissa kielenkäyttötilanteissa kohtalaisesti sekä työssä että vapaa-aikana. Opiskelijan kielitaito riittää käytännönläheiseen työhön ja ammatillisiin opintoihin, jos hän saa tukea. Ymmärtää pääasiat yleiskielisestä tekstistä. Kykenee ilmaistamaan itseään kirjallisesti, esimerkiksi vastaamaan suppeasti mutta ymmärrettävästi tiedusteluihin ja laatimaan sähköpostitiedotteen”.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kielenkäyttäjä selviää itsenäisesti jokapäiväisen elämän suullisista ja kirjallisista viestintätilanteista. Hänen kielitaitonsa riittää myös tuetusti käytännönläheiseen työhön ja ammatillisiin opintoihin. Tavoitetasoa voidaan pitää eräänlaisena kynnystasona joidenkin alojen ammatillisiin opintoihin ja joillekin aloille työllistymisille. Tavoitetaso vastaa myös perusopetuksen suomi toisena kielenä -oppimäärän päättövaiheen tavoitetasoa B1.1, Yleisten kielitutkintojen taitotasoa 3 ja kansalaisuuslain kielitaitoedellytystä (359/2003) sekä jul-

kisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavaa tyydyttävää kielitaitoa toisessa kotimaisessa kielessä (424/2003). (Pöyhönen ym. (2009,13).

Eurooppalaisen viitekehyksen ja sen suomalaisen sovelluksen kielitaidon tasojen kuvausasteikkoja ei ole alun perin suunniteltu maahanmuuttajakoulutusta varten. Lisäksi ne keskittyvät indo-eurooppalaiseen kieliryhmään kuuluviin kieliin ja niiden opiskeluun vieraana kielenä. Esimerkiksi suomalaisessa sovelluksessa alkuperäisenä kohderyhmänä ovat suomalaiset opiskelijat. Näin ollen on oletettu, että esimerkiksi sanakirjan käyttö on mahdollista ja oppijoilla on yhteinen kulttuurinen tietämys sekä opiskelutaidot. On kuitenkin hyvä muistaa hyödyt: se luo yhteiset tavoitteet arvioinnille, helpottaa arviointia ja lisää arviointitulosten luotettavuutta ja vertailtavuutta. (Kokkonen ym. (2008, 10).

Kokkonen ym. (2008, 9-10) mukaan kuvausasteikot ovat tärkeitä opettajan välineitä sekä opetussisältöjen suunnitteluun että arviointiin. Tasokuvauksissa mainitaan kielenkäyttötaitoja sekä tyypillisiä tilanteita ja tekstilajeja, jotka tason saavuttanut opiskelija tuntee. Opetussuunnitelmasuosituksen sisällöt määrittävät sanaston. Sen lisäksi tasokuvaukset antavat tukea kielitaidon arviointiin kuvaamalla taitotasolle tyypillisen kielitaidon laatua ja riittävyttä. Kuvausten pohjalta opettaja voi pohtia, millaisia kriteereitä arvioinnissa on hyvä käyttää ja millaiset arviointitehtävät ovat kullakin tasolla tarkoituksenmukaisia (Kokkonen ym. (2008, 9-10). Paljon jää silti opettajan oman tulkinnan ja soveltamisen varaan *osaa tehdä* -kuvausten kohdalla. Opettajan on pohdittava itse, miten aktivoida oikeasti sanastoa ja kielirakenteita ja miten arvioida niiden käyttöä.

Selma-net.fi:stä, Helsingin seudun maahanmuuttajille suunnatun suomen kielen kurssihaun verkkopalvelusta, löytyy kurssitarjonnan lisäksi hyvin selkeästi esitetty kurssien taitotasojen kuvaus. Siitä näkee hyvin, miten Selma-netin kurssihaun luokitus mukailee yleisen kielitutkinnon luokitusta, eurooppalaisen viitekehyksen suomalaista sovellusta sekä kotoutumiskoulutusten ja muiden suomen kielen koulutusten luokituksia Suomessa. Tämä on tarpeellinen vertailuväline, koska kaikille suomen kieltä opiskeleville kurssien erilaiset lähtö- ja tavoitetasokuvaukset eivät aukea heti. Sen lisäksi, kuten edellä mainittiin, eri luokituksia sovelletaan varsin laajasti, varsinkin jos koulutus on omaehtoinen.

Selman kurssihaun luokitus	Yleiseurooppalaisen viitekehyksen suomalainen sovellus Uusi asteikko	Yleiset kielitutkinnot (YKI)	Kotoutumiskoulutus, yleissivistävä ja muu koulutus
Ylin taso	C2.2	6 ylin taso	
	C2.1		
	C1.2	5 ylin taso	
C1.1			
Keskitaso	B2.2	4 keskitaso	
	B2.1		
	B1.2	3 keskitaso	Lukion S2-kurssit -> -> Peruskoulun S2-kurssit - kansalaisuuteen vaadittava taso B1.1. = Kotoutumis-koulutuksen tavoitetaso
B1.1			
Perustaso	A2.2	2 perustaso	
	A2.1		MAVA-koulutuksen lähtötaso
Alkeistaso	A1.3	1 perustaso	
	A1.2		
	A1.1		Luku- ja kirjoitustaidon kurssit

Kuvio 4: Selma-netin kurssihaun luokituksen ja muiden luokitusten vertailua (Selma-netin verkkosivut)

Verkkopalvelu uudistuu vähitellen ja Selma-netin sivut jäävät pois käytöstä. Uusi suomen kielen kurssihaku (infopankki.fi, tulevaisuudessa infofinland.fi) aukeaa vuoden 2011 keväällä ensimmäisenä osana uudistuvaa verkkopalvelua, jolloin Helsingin seudun kurssitiedot löytyvät yhdestä osoitteesta suomeksi, englanniksi ja venäjäksi (Infopankki 2). Tarkoituksena on, että jossain vaiheessa uudistetusta verkkopalvelusta löytyisivät kaikki ympäri Suomea järjestetyt suomen kielen kurssit. Jotta tulevaisuudessa pystyttäisiin siirtämään myös Pirkanmaan maahanmuuttajaopetukseen liittyviä kurssitietoja Infopankin sivustoille, meidän kurssitarjottimemme taitotasokuvaukset perustuvat Selma-netin malliin.

3.2 Maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen suunnitteluperiaatteita

Maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen opetussuunnitelma perustuu valtakunnallisen kotouttamiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Uusikylän & Atjosen mukaan (2005, 63-66), opetussuunnitelmaa ja sen laadintaa pidetään toistuvana prosessina, jossa opettajat tekevät yhteistyötä ja pohtivat tavoitteita. Oppilaantuntemus on avainasemassa kun harkitaan miten ja millaista oppimista saadaan aikaan. Koulun työsuunnitelman lisäksi on monenlaisia opettajakohtaisia suunnitelmia, joissa opettaja pohtii oppimisen tavoitteita ja arvioi niiden edis-

tämiseen sopivia sisältöjä. Ne sisältävät myös oppimistehtäviä ja työn tuloksen arviointia sekä oppilaiden että opettajien näkökulmasta.

Kotoutumiskoulutuksessa Suomessa tehdään jokaiselle koulutukseen osallistuvalla kirjallinen henkilökohtainen opiskeluohjelma, jonka tulee perustua opiskelijan valmiustasoon sekä hänen tavoitteisiinsa. Ohjelman täytyy sisältää mm. opiskelijan työ- ja opiskeluhistoria, arvio kielitaidosta, henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen järjestäminen (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus... 2007, 39). Uuden kotouttamislain mukaan syyskuun 2011 alusta lähtien henkilökohtaisen opiskeluohjelman tulee perustua alkukartoitukseen, johon kaikki maahanmuuttajat ovat oikeutettuja ennen koulutukseen ohjautumista. Alkukartoituksessa selvitetään muun muassa kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden tarpeet. Alkukartoitusta kohteillaan Helsingin Axxell-testipisteessä, joka esitellään kappaleessa 4.

Oppilaantuntemukseen liittyen suomen kielen koulutuksen suunnittelu alkaa kohderyhmästä, sen tarpeista ja tavoitteista sekä tasoista. Peltoniemen (2009, 157-166) ja Kokkosen ym. (2008,5) mukaan haasteita koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa ovat ryhmien heterogeenisyys tieto- ja taitotasossa sekä opiskelu- ja koulutustaustassa, mahdolliset oppimisvaikeudet, yksilöiden mahdolliset vaikeat elämäkokemukset, uuteen kulttuuriin sopeutumisen vaihe sekä painetun sanan ja puhutun kielen arvo omassa kulttuurissa. Sen lisäksi maahanmuuttajien joukossa on ryhmiä, jotka tarvitsevat jollain tavalla erityistukea tai ohjausta sellaisiin opiskeluryhmiin, joissa voidaan huomioida heidän tarpeensa paremmin, esimerkiksi korkeasti koulutetut maahanmuuttajat, nuoret, kotiäidit, luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus... 2007, 40-43). Koulutuksen järjestäjien on tärkeä mainita kurssien kuvauksissa selkeästi kenelle kurssi on tarkoitettu, sekä se, edetäänkö kurssilla nopeasti vai hitaasti. Oppijat edistyvät eri tahtiin riippuen vaihtelevista lähtökielistä, oppimisvalmiuksista, kulttuureista ja motivaatiosta (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus... 2007, 7).

Lisäksi on otettava huomioon myös se, että tasolta toiselle siirtyminen on nopeampaa alemmilla tasoilla kuin ylemmillä. Alkeiskielitaidon (A1) saavuttaminen kestää pääsääntöisesti keskimäärin 400 opiskelutuntia (10 ov), kehittyvän peruskielitaidon (A2) 800 opiskelutuntia (20ov), ja toimivan peruskielitaidon (B1.1) 600 tuntia (15 ov) (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus... 2007, 47).

Opettajien täytyy siis opetus- ja oppimismenetelmiä valitessaan ottaa huomioon ryhmien heterogeenisyys, eli se, että oppijoilla on erilaisia opiskelunvalmiuksia ja että opetus tapahtuu ilman apukieltä. Esimerkiksi Suomea suomeksi –metodi pakottaa toimimaan suomen kielellä siinä vaiheessa, kun taidot eivät vielä riittäisi. (Kokkonen ym. (2008, 5)

Kototutustumiskoulutuksen lähtökohtana on perusoletus, että maahanmuuttaja tarvitsee suomen kieltä koko ajan jokapäiväisen elämänsä tilanteissa ja että hän pyrkii käyttämään oppimaansa välittömästi. Tämä edellyttää opetukselta käytännönläheisyyttä, toiminnallisuutta, selkeyttä ja intensiivisyyttä. Tarkoituksena on luoda kielen kehittymiselle luja pohja, jolle voi rakentaa myöhemmin ja joka tukee viestinnän onnistumista. Tärkeintä koulutuksessa on keskittyä suulliseen kielitaitoon sekä perussanaston ja -rakenteiden omaksumiseen ja käyttöön kuin myös ymmärtämiseen. Arvioinninkin tulee olla toiminnallista ja käytännönläheistä ja siinä tulee käyttää mahdollisimman aitoa kommunikaatiota, autenttisia tekstejä sekä simuloituja tilanteita. Kielellisen tuotoksen ymmärrettävyys on tärkeämpi kuin sanastollinen tarkkuus tai rakenteellinen oikeellisuus. (Kokkonen ym. (2008,5-6) Kaikki edellä mainitut asiat ovat perusteina kurssien kielitason selkeälle määrittelylle.

Suomen kielen koulutuksessa opettaja tai koulutuksen järjestäjä useimmiten suunnittelee kurssin ennen kuin se alkaa, ja muutoksia tehdään ryhmän ja yksilöiden tarpeiden mukaan kurssin aikana. Kurssin suunnittelussa otetaan huomioon, mistä tasosta on kyse, mihin oppilaat tarvitsevat kurssin aikana saatua osaamista, mitkä ovat osallistujien henkilökohtaiset tavoitteet, mitä opetetaan, mikä on aikaraja sekä minkälaisia menetelmiä voisi käyttää opetukseen ja oppimistuloksien arviointiin. Lisäksi pohditaan sopivaa kurssimateriaalia. Toinen käytäntö on, etenkin omaehtoisissa koulutuksissa, että suurin osa suunnittelusta tehdään ensimmäisellä tunnilla ryhmän ja opettajan yhteistyönä pohtimalla kurssin tavoitteita, sisältöjä ja opettajan ehdottamia kurssikirjoja tai -materiaaleja.

4 Kielikoulutukseen ohjautumismalleja muualla Suomessa

Tässä osassa kuvataan muualla Suomessa kehitettyjä kurssitarjotin- ja kursseille ohjautumisen malleja sekä pohditaan, mitä niistä voisi hyödyntää Pirkanmaan mallissa.

Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla on maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen ohjausta viime vuosina kehitetty monessa hankkeessa. Uudenmaan ELY-keskuksen jo päättynyt **Koulutusportti-projekti** tähtäsi sähköisen varausjärjestelmän luomiseen ja sen käyttöönottoon. Tähän tarkoitukseen koordinoitiin yhteistyötä monen muun suomen kielen opintoihin ohjaamista kehittävän hankkeen kanssa. Itsenäisiä järjestelmä- ja kehityshankkeita löytyi seuraavilta alueilta:

- työvoimapolitiittisten (ja osin rinnasteisten) koulutusten varausjärjestelmä
- Helsingin seudun suomen kielen kurssien tietojärjestelmä
- maahanmuuttajien kielitason ym. testausmenettelyjen vakiointi (alkutestaus)
- Helsingin kaupungin aikuislukion sähköisen haku- ja ilmoittautumismenettelyn kehitys- sekä pilottiryhmässä toteutettu ohjauskokeilu

Koulutusportti-projektin varausjärjestelmää kehitettiin TE-toimistojen virkailijoiden, suomen kielen kouluttajien ja ennen koulutuksen alkamista järjestettävän alkutestausta tekevien (Axxell-testipisteessä) sekä koulutusta seuraavien ja suunnittelevien viranomaisten käyttöön. Järjestelmä ei siis ole avoin nettisivu, vaan ainoastaan edellä mainittujen tahojen käytössä. Sen avulla voidaan kotoutujalle varata alkutestaus- ja opiskelupaikka, seurata opiskelijoiden koulutusten aloittamista, keskeyttämistä ja suorittamista, pitää yllä mahdollisia koulutuspaikkajonoja, tarkastella ja suunnitella koulutuksia sekä kerätä tilastotietoja edellä mainittuihin aiheisiin liittyen.

Neo-Selma-projektissa (2009-2010) kehitettiin monikielistä suomen kielen kurssien tietopalvelua Helsingin seudun maahanmuuttajien ja kouluttajien käyttöön. Projekti kehitti v. 2004 luotua verkkopalvelua selma-net.fi. Neo-Selman tavoitteina oli yhtenäistää koulutustiedotuksessa käytettäviä kurssikuvauksia, uudistaa verkkopohjaista suomen kielen koulutustiedotuspalvelua sekä tarjota koulutuksista tarkkaa tietoa helposti ymmärrettävässä muodossa. Projektin aikana kehitettiin verkkopalvelujärjestelmää, joka sisältää tietoa maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksista Uudellamaalla suomeksi, englanniksi ja venäjäksi. Järjestelmästä löytyvät kurssin taso, ajankohta, paikka, kesto ja kurssin järjestäjän yhteystiedot. Neo-Selman koulutustietopankista löytyy tietoa niin omaehtoisista ja työvoimapolitiittisista kursseista kuin järjestöjen ja projektien järjestämästä suomen kielen kerho- ja kurssitoiminnasta. Sen lisäksi tietoa löytyy maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavasta koulutuksesta.

Helsingissä sijaitseva **Axxell-testipiste** on jatkoa Kotoraide-projektille, jossa luotiin arviointikriteerit ja testi, jonka maahanmuuttaja voi tehdä testipisteissä. Testin tavoitteena oli tuottaa tietoa testin tekijän lähtötasosta, jotta hänet voidaan ohjata nopeasti sopivaan

koulutukseen tai työhön. Kehitetyt testit otettiin käyttöön Axxell-testipisteessä, joka aloitti toimintansa 1.4.2010 pääkaupunkiseudulla. Testipiste on kolme vuotta kestävä projekti, joka toteutetaan neljän pääkaupunkiseudulla kotoutumiskoulutusta järjestävän oppilaitoksen yhteistyönä. Tavoitteena on luoda aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon testaukseen yhteinen toimintamalli, jotta asiakkaalle voidaan laatia hänen tarpeitaan vastaava koulutus suunnitelma. Testipisteessä järjestetään suomen kielen lähtötasotestauksia, aikuisten kotoutumiskoulutuksen lopputesti sekä kielitaidon arviointikoulutuksia.

ERKKI-projektissa Seinäjoella yritetään nopeuttaa maahanmuuttajien pääsyä suomen kielen koulutukseen järjestämällä henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja, joissa käytetään kotoutumissuunnitelman haastattelupohjaa. Tavoitteena on selvittää henkilön osaamista, kokemusta, taitoja ja kykyjä. Erittäin tärkeänä pidetään maahanmuuttajan oppimistyylin sekä motivaatiotyylin selvittämistä. Näillä eväillä laaditaan mahdollisimman tehokas ja jokaiselle henkilölle sopiva kielinopiskelusuunnitelma, joka on osa kotoutumissuunnitelmaa tai henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Käytännössä suunnitelma on viikkotaulukko, joka sisältää neljä osaa: tietoa kielikursseista, ehdotuksia kielen itseopiskelua varten (minkä verran ja millaista harjoittelua päivittäin), ehdotuksia verkostoitumiseen (mitä, missä ja kenen kanssa) sekä työpaikalla ja vapaa-ajalla tapahtuvaan kielen harjoitteluun. Suunnitelman jälkeen tärkeää on myös edistymisseuranta ja kannustaminen sovittuihin toimiin.

Turun **Palo-hankkeen** (maahanmuuttajien palveluohjaushanke) tavoitteena on maahanmuuttajien kotoutumisen nopeutuminen. **Testorissa**, yhdessä hankkeen kolmesta osiosta, maahanmuuttaja on keskimäärin kolme viikkoa asiakkaana, jolloin hänen oppimisvalmiuksiaan ja kielitaidon tasoaan testataan erilaisilla testeillä ja haastattelulla. Asiakkaan tilannetta arvioitaessa otetaan huomioon hänen elämänsähistoriansa, tämänhetkinen tilanteensa ja tulevaisuuden suunnitelmat. Kutsun testaukseen voivat lähettää työvoimaneuvojat, sosiaalityöntekijät, opettajat tai muut viranomaiset. Asiakkaat ovat turkulaisia maahanmuuttajia, jotka tarvitsevat suomen kielen alkeisopetusta.

Pointti-hanke Etelä-Savossa tarjoaa maahanmuuttajille henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta työllistymiseen sekä arkielämään liittyviin asioihin ja koulutukseen, muun muassa antamalla neuvoa tarjolla olevista koulutuksista ja opintojen rahoittamisesta.

Myös Tampereella annetaan henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta suomen kielen opintoihin liittyen. Täällä olisi edellisistä malleista hyödyllisintä ottaa käyttöön Selma-netissä kehitetty suomen kielen koulutuskalenteri, joka olisi suunnattu koko Pirkanmaalle. Suurin osa työttömistä maahanmuuttajista saa tietoa kursseista työvoimatoimiston kautta. Omaehtoisia kursseja on työlästä ja usein jopa mahdotonta löytää nettisivuilta, kun ei tiedä mistä etsiä, ja koska kurssitiedot ovat pääosin tarjolla suomeksi. Selma-netin koulutustietopankista tieto löytyy melko helposti ja sitä on runsaasti. Myös Pirkanmaan kurssitarjottimella voitaisiin ottaa käyttöön Selma-netin hakuehdot. Taitotasomäärittelyissä sekä kurssien erityispiirteittäin luokittelussa Selma-

netin ratkaisut eivät välttämättä sovi sellaisenaan muille paikkakunnille, vaan niitä kannattaa tarkastella kriittisesti ja ottaa käyttöön omat sovellukset. Selma-netin koulutustarjotinmallin soveltamisehdotuksista tarkemmin kehittämishankkeemme kappaleessa 8.

5 Kielikoulutukseen ohjautuminen Pirkanmaalla

Kuten kappaleessa 1.2 on esitetty, Pirkanmaalle muuttaa ihmisiä muista maista monenlaisista syistä, ja suurimpia ryhmiä ovat perhe-, työ- tai opiskelusyistä itsenäisesti muuttavat (kts. s. 7-8). Eri ryhmillä on myös erilaiset mahdollisuudet opiskella suomea, löytää tietoa ja ohjautua kursseille. Tässä yhteydessä on aiheellista pohtia, ovatko muuton syyt koulutusta tukemassa vai peräti suomen kielen koulutukseen pääsyn esteenä.

5.1 Ohjautuminen on yksilöllistä

Pakolaisina ja **paluumuuttajina** tulevat saavat nykyään tarpeeksi hyvää ohjausta kotoutumista edistäviin palveluihin, mm kielikursseille. Yleensä heidät ohjataan rekisteröitymään TE-toimistossa, ja sen jälkeen hakeutumaan kotoutumiskoulutukseen. Jos kotoutumiskoulutuksissa on jonoa, ohjataan hakemaan rinnasteisiin koulutuksiin, joita esimerkiksi syksyllä 2010 järjesti Tampereella ainoastaan yksi taho - NNKY ry (Sofian talon kurssit). Edellä mainitusta joukosta niitä, jotka eivät ole työmarkkinoiden käytettävissä, eli esimerkiksi kotiäidit, eläkeläiset tai vaikeassa terveydellisessä tilassa olevat, ohjataan käymään omaehtoisissa koulutuksissa.

Maahanmuuttajanuorten määrä on ollut kasvussa erityisesti Tampereella ja seutukunnissa. Heidän koulutustarpeeseen on pyritty vastaamaan mahdollisimman nopeasti. Tampereen ammattiopisto on panostanut erityisesti maahanmuuttajanuorten suomen kielen koulutukseen, jatko-opintoihin ja tutkintoon johtaviin koulutuksiin koko Pirkanmaan alueella. Maahanmuuttajanuoria opiskeli noin 600 Tampereen ammattiopistossa vuonna 2009. (Sisäasiainministeriön ja Pirkanmaan ELY-keskuksen tiedote 2010)

Töihin tulevat joko osaavat jo hieman suomea tai sitten tekevät töitä sellaisessa (yleensä englanninkielisessä) työyhteisössä, jossa suomen kielen osaamista ei tarvita ainakaan aluksi. Tästä syystä kaikki eivät suinkaan ole motivoituneita opiskelemaan suomea, mutta toisaalta työelämässä mukana olevalla on vähemmän mahdollisuuksia ja jaksamista itsenäistä opiskelua ajatellen. Perinteisesti on ajateltu, että kansalais- ja työväenopistojen iltakurssit ovat sopivimpia työssäkäyville, heillä on myös enemmän varaa maksullisiin kursseihin. Työssäkäyvät saavat tietonsa pääosin netistä tai tuttaviltaan, joskus ehkä myös työpaikan kautta. Erittäin harvat työpaikat järjestävät jonkinlaista lyhytaikaista suomen kielen koulutusta ulkomaalaisille työntekijöillensä. Vuosina 2008-2010 työpaikoille suomen kielen koulutusten järjestämiseen on lisätukea ja -resursseja tarjonnut ESR-rahoitteinen TyöMaa-projekti. Yleensä työssäkävijöiden ryhmä näyttää jäävän perusteellisempaa ohjausta vaille, koska laajaa matalan kynnyksen suomen kielen opinto-ohjausta ei Pirkanmaalla anneta, paitsi Maahanmuuttajien neuvonnassa 2 tuntia viikossa. Tosin opinto-ohjausta saa vaihtelevasti kursseja järjestävistä oppilaitoksista, kuten aikuislukios- ta, työväenopistosta tai Ahjolan kansalaisopistosta.

Maahanmuuttajien neuvonnan suomen kielen kurssineuvonta on osa Alma-hankkeen kehittämistoimintaa. Kurssineuvonnalla aloitettiin vuoden 2010 alussa, ja pääasiallisesti neuvontaa antaa Tampereen työväenopiston suunnittelijaopettaja Minna Kymäläinen. Neuvonnan ideana on antaa maahanmuuttajille tietoa kursseista ja kouluttajista sekä auttaa heitä löytämään heille parhaiten sopiva kurssivaihtoehto. Kurssineuvonnassa on käynyt verrattain vähän asiakkaita, mutta muut maahanmuuttajien neuvonnan neuvojat joutuvat aika usein ohjaamaan asiakkaita suomen kielen opiskeluun liittyvissä asioissa. Osittain siitä johtuikin edellä mainitun suomen kielen kurssineuvonnan kokeilu aloittaminen neuvontapisteessä. Vuonna 2010 suomen kielen kursseista kyseltiin neuvonnassa 174 kertaa. Kyselijöistä 61 oli ollut Suomessa alle vuoden, 40 oli joko muuttoa suunnittelemassa tai juuri muuttaneita ja 46 kurssitiedosta kiinnostunutta oli ollut Suomessa 1-3 vuotta. Kyselyjä asiasta tuli myös ns. kotoutumisajan ohittaneilta asiakkailta; näitä, Suomessa yli 3 vuotta asuneita henkilöitä oli 22.

TE-toimistojen asiakkaina olevat saavat myös neuvontaa suomen kielen kursseista ja ohjeita itseopiskeluun. TE-toimistoilla onkin usein päivitettävä oma listansa kurssitarjonnasta. Listaa jaellaan asiakkaille lähinnä kotoutumissuunnitelmien teon yhteydessä, mutta myös muissa yhteisissä, esimerkiksi koulutusneuvonnassa. TE-toimistosta saavat kurssitietoja myös B-luvalla⁴ Suomessa oleskelevat, jotka usein ovat täällä määräaikaisen työsuhteen perusteella, tutkijana tai edellä mainittujen perheenjäsenenä, ja joilla ei ole kaikkia työttömän työnhakijan oikeuksia. 10.5.2010 lakimuutoksen mukaan B-lupalaiset voivat rekisteröityä työttömiksi työnhakijoiksi sekä hakeutua työvoimapolitiisille kursseille (Työ- ja elinkeinoministeriö) .

Taloustilanteen heikennettyä monet työssä olevat ovat joutuneet lomautetuiksi tai työttömiksi, ja samalla kotoutumisaikakin on mennyt ohi. Tällaisessa tilanteessa olevien motivaatio oppia suomea on suuri, koska uuteen työpaikkaan tai uudelleen koulutukseen ei ilman kielitaitoa pääse. Mahdollisuudet löytää kielikurssi ovat toisaalta tälle ryhmälle heikentyneet, kotoutumiskouluksiin kun on jatkuvasti jonoja, ja niihin otetaan ensisijaisesti alle 3 vuotta Suomessa olleita.

Puolisona tai perheenjäsenenä Suomeen muuttava saa ensisijaisesti tietoa lähiomaisiltaan, mutta rekisteröidyttyään työttömäksi työnhakijaksi myös TE-toimistosta. Tässä tiedon kulku riippuu suomalaisen tai Suomessa jo asuneen perheenjäsenen aktiivisuudesta, Maahanmuuttajien neuvontaan on myös tällaisessa tilanteessa otettu yhteyttä, ja tiedusteltu kursseja.

Opiskelijana tai tutkijana Suomeen tuleva saa tiedon yleensä omasta opinahjosta, mutta ei välttämättä aina. Jos opiskelija opiskelee englanninkielisessä ohjelmassa, tilanne on kielen omaksumisen ja tulevaisuuden kannalta myös heikko – korkeakouluissa ja yliopistoissa heille saatetaan tarjota 1-2 alkeiskurssia (esimerkiksi Tampereen yliopiston kielikeskuksen järjestä-

⁴ Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään joko tilapäisenä (B) tai jatkuvana (A) oleskelulupana. Ensimmäinen lupa on aina määräaikainen. Neljän vuoden jatkuvan oleskelun jälkeen myönnetään pysyvä (P) oleskelulupa.

missä kursseissa voi saavuttaa tason B2). Englanninkielinen koulutus ilman suomen kielen taitoja ei takaa kuitenkaan työtä Suomessa.

5.2 Haasteita kielikoulutuksen tarjonnan löytämisessä

Selvittääksemme kielikursseista tiedottamisen ja kurssitarjonnan saatavuuden nykytilannetta, laadimme kyselyn (liite 1) Alma-hankkeen suomen kielen opintoihin ohjautumisen kehittämissryhmän kahdeksalle jäsenelle sekä maahanmuuttajien neuvonnan yhdeksälle neuvojalle. Kyselyyn vastasi yhteensä 11 henkilöä.

Kyselyssä keskityimme kysymään, kuinka sujuvaa on asiakkaiden ohjaaminen suomen kielen kursseille heidän työssään. Kyselyn tuloksia hyödynnetään koulutuksen saatavuuden organisoinnissa. Kyselyyn vastanneet olivat TE-toimiston työntekijät koulutusneuvonnasta ja maahanmuuttajatiimistä sekä suunnittelijat ja opettajat opistoista ja aikuislukioista. Kyselyyn vastanneet ohjaavat asiakkaita suomen kielen opintoihin ainakin viikoittain, osa päivittäin, toiset kausiluonteisesti päivittäin. Usein enemmän ohjauksen tarvetta on lukukausien alussa tai oppilaitoksessa myös koulutusten loppuessa.

Tietoa kursseista löytyy melko helposti netistä, kouluttajien sivuilta, kootuista listoista (TE-toimiston oma lista tai Alma-hankkeen kokoama lista). Silti kaikkien kurssien tiedot eivät löydy listoilta tai helposti netistä, eivät varsinkaan pienten järjestöjen kurssit. Vuoden 2010 aikana on Tampereen kouluttajien kanssa yhteistyössä laitettu tietoja Infopankkiin, josta myös kyselyyn vastanneet etsivät tietoa. Asiakkaalle sopivaa kurssia onkin sitten vaikeampi löytää, tai ainakaan asiakas ei välttämättä mahdu tarjolla oleville kursseille. Kyselyyn vastanneista viisi toi esiin tähän kysymykseen liittyviä epäkohtia: kaikkiin erilaisiin tarpeisiin ei sopivia ryhmiä löydy (esimerkiksi pitkälle ehtineiden kursseja, akateemisille, työssä käyville, kirjoittamiskursseja), opiskelupaikkoja on liian vähän, aloitusajankohdat eivät ole sopivia (puuttuu noin sanottuja non-stop kursseja). Oppilaitoksissa töissä olevat yrittävät ensin löytää sopivan vaihtoehdon oman oppilaitoksen kurssitarjonnasta, ja jos siitä ei sopivaa löydy, ohjaavat asiakkaan eteenpäin.

Kysyimme myös, miten ohjaavat tahot arvioivat kurssia hakevan tason ja tarpeet. Arviointi tapahtuu Tampereella kaikissa paikoissa pääasiallisesti keskustelemalla, eikä käytössä ole mitään varsinaisia testejä. Kaikki vastasivat kartoittavansa ohjattavan opiskeluhistorian ja koulutustaustan ensin. Lisäksi mainittiin testattavan kevyesti lukutaito, kartoitettavan kielitaito, tavoitetaso sekä tulevaisuuden suunnitelmat. Yksi vastaajista kertoi kysyvän myös paljonko ohjattava haluaa käyttää aikaa opiskeluun. TE-toimistossa arvioidaan myös jatkokurssille ohjattavan kohdalla aikaisempien kurssien lausuntojen tai YKI-testin tuloksien perusteella.

Maahanmuuttajien neuvonnassa on monilla neuvojilla parin tunnin päivystyksen aikana aika monta asiakasta, ja siksi on tärkeää, että tieto kursseista ja muista opiskelumahdollisuuksista olisi helposti saatavissa ja esillä. Neuvojat toivatkin yksimielisesti esiin sen, että kurssitiedot voi-

sivat olla paremmin ryhmitelty (kenelle, minkätyyppinen ym.) sekä kurssien hakuajat olisivat helpommin nähtävillä.

Edellä mainittuun kyselyymme vastasi neljä neuvojaa yhdeksästä. Näistä neuvojista yksi joutuu asiakkaita ohjaamaan kursseille harvoin, muut aika usein (1-2 kertaa kuukaudessa, alkusyksystä tai vuoden alussa enemmän). Ne, jotka ohjaavat asiakkaita usein kursseille, totesivat, että vaikka kursseja löytyisikin, niitä ei löydy kaikkina vuodenaikoina tai ne ovat täynnä, tai sitten ei ole riittävästi sopivia kursseja (esimerkiksi naisille löytyy helpommin kuin miehille). Kaikki mainitsivat löytävänsä kurssitiedot netistä tai muilta (muun muassa neuvojia varten laadituilta tai TE-toimiston) listoilta. Vain yksi neuvojista mainitsi ohjaavansa asiakkaan tarvittaessa suomen kielen kurssineuvontaan.

Yhteenvetona kyselystä voidaan sanoa, että neuvonta- ja ohjaustyössä vaikuttaa oleelliselta neuvonta-aika. Jos aikaa asiakkaalle on vähän, korostuu erityisesti kurssitietojen nopea ja vaiaton saatavuus. Jos taas on aikaa syvällisempään ohjaukseen, pystytään arvioimaan asiakkaan tasoa ja tarpeita, sekä etsimään hänelle enemmän yksilöllisempiä ratkaisuja, ehkä ohjaamaan myös itseopiskeluun. Silti molemmista kyselyyn osallistuneista ryhmistä nousi esiin kipupisteenä kurssien ja koulutustarjonnan vähäisyys.

6 Kehittämishankkeen toteuttaminen

Kehittämishankkeemme tavoitteena on ollut kartoittaa suomen kielen kurssitarjontaa Pirkanmaalla sekä kursseille ohjautumista.

Kehittämishanketta varten olemme kartoittaneet kaikissa Pirkanmaan alueen kunnissa tarjolla olevan maahanmuuttajakoulutuksen lukuvuonna 2010-2011, keränneet tiedot kursseista sekä kartoittaneet myös muualla Suomessa käytössä olevat mallit. Kurssitiedot olemme koonneet kurssitaulukkoon, joka on laitettu yleiseen käyttöön Maahanmuuttajien omakielisen neuvonnan kotisivuille www.tampere.fi/maahanmuuttajaneuvonta.

Olemme osallistuneet vuosina 2010 –2011 Alma-hankkeen suomen kielen opintoihin ohjautumisen kehittämissyihin, joista olemme saaneet arvokasta palautetta kehittämishankkeemme eri vaiheissa.

Lisäksi olemme teettäneet pienimuotoisen kyselyn maahanmuuttaja-asiakkaita ohjaaville henkilöille saadaksemme tietää, millaisia ongelmia ohjauksessa on tällä hetkellä. Kyselyn tuloksia hyödynnetään kehittämishankkeemme kielikoulutuksen koordinoinnin kehittämisessä sekä Pirkanmaan suomen kielen kurssien taitotasojen yhtenäistämässä.

Otimme tarkastelun alle myös maahanmuuttajakoulutukseen vaikuttavat lait, opetussuunnitelmat ja kävimme läpi kurssisuunnittelun periaatteita sekä suomen kielen taitotasoluokituksia. Vertailimme eri taitotasoluokituksia keskenään ja teimme ehdotuksemme kurssien taitotasojen yhtenäistämiseksi Pirkanmaalla.

Kartoitetuamme Pirkanmaan alueen maahanmuuttajien kielikoulutustarjonnan, laadimme ehdotuksen tulevan kurssitarjottimen kurssien hakuluokituksiin ja kurssien jaotteluun eri kriteerien pohjalta.

7 Kurssitarjonnan kartoittaminen Pirkanmaalla

Tässä kappaleessa esittelemme Pirkanmaan alueen suomen kielen koulutuksen järjestäjiä, joiden koulutukset ovat suunnattu maahanmuuttajille tai muille ulkomaalaisille (esimerkiksi vaihtoopiskelijoille), sekä työvoimapolitiittiset että omaehtoiset koulutukset. Sen jälkeen analysoimme kurssien sisältöjä taitotasoluokittelujen- ja kuvauksien sekä erityispiirteiden kannalta.

7.1 Suomen kielen koulutuksen järjestäjät Pirkanmaalla

Lukuvuonna 2010-2011 työvoimapolitiittisia maahanmuuttajakoulutuksia tai kotoutumiskoulutuksia järjestettiin Pirkanmaalla aikuiskoulutuskeskuksissa sekä ammattiopistoissa, mutta niitä tarjosivat myös yksityiset kielikoulut.

Tampereen aikuiskoulutuskeskus (TAKK) tarjoaa maahanmuuttajille sekä työvoimapolitiittisia että omaehtoisia koulutuksia. TAKK:in maahanmuuttajakoulutustarjontaan kuuluvat seuraavat koulutukset:

- aikuisten maahanmuuttajien suomen kieli- ja kotoutumiskoulutukset
- ammatilliseen peruskoulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen valmistavat koulutukset
- oppisopimuskoulutukseen valmentavat koulutukset
- luku- ja kirjoitustaidottomien koulutukset
- yleisten kielitutkintojen keskitason suomen kielen testi
- asioimistulkin ammattitutkinnon valmistava koulutus ja valtakunnalliset näytöt
- suomen kielen tukipalvelut maahanmuuttajaopiskelijoille näyttötutkintoon valmistavissa koulutuksissa

Pirkanmaan aikuisopistossa (PAIKO) on tarjolla maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutuksen valmistavaa koulutusta (tavoitteena on tarjota aikuiselle maahanmuuttajalle sellaiset perusvalmiudet, että hän voi hakeutua esimerkiksi ammatillisiin opintoihin), ammattiin ja työllistymiseen orientoivia koulutuksia (tavoitteena on tutustua ammattialaan laaja-alaisesti, perehtyä suomen kieleen sekä ammattisanastoon sekä kehittää valmiuksia hakeutua ammatilliseen koulutukseen) sekä kotouttamiskoulutuksia ja suomen kielen koulutuksia.

Aikuisille työvoimapolitiittisia kotoutumiskursseja järjestää myös kielikoulu **Onnenkieli oy**, jonka kurssit ovat pääosin suggestopedisia työelämäsuomea –kursseja, tarjolla on sekä alkeis- että jatkokurssit.

Tampereen ammattiopisto (TAO) on panostanut erityisesti maahanmuuttajanuorten suomen kielen koulutukseen, jatko-opintoihin ja tutkintoon johtaviin koulutuksiin koko Pirkanmaan alueella. Maahanmuuttajanuoria opiskeli noin 600 Tampereen ammattiopistossa vuonna 2009. Tarjolla on sekä työvoimapolitiittisia että omaehtoisia kursseja.

Vammalan ammattikoulussa toimii **Sastamalan koulutuskuntayhtymän (Sasky) Parempaan alkuun –projekti**, joka tutustuttaa maahanmuuttajanuoria ammatilliseen toisen asteen koulutukseen ja työelämään. Parempaan alkuun ei tarjoa varsinaista kotoutumis- tai kielikoulutusta maahanmuuttajille.

Omaehtoista koulutusta järjestetään Pirkanmaalla aikuislukiossa, kesäyliopistossa, kansalaisopistoissa, sekä kolmannen sektorin kursseilla. Suomen kielen kursseja järjestetään myös Pirkanmaan yliopistoissa ja korkeakouluissa, mutta ne on pääsääntöisesti tarkoitettu omien oppilaitosten opiskelijoille.

Tampereen aikuislukion suomea maahanmuuttajille -ryhmissä voi opiskella suomen kieltä alkeista B1-tasolle asti. Kurssit ovat ns. omaehtoista suomen kielen koulutusta ja ne on suunnattu Suomessa pysyvästi oleskeleville aikuisille maahanmuuttajille. Opetusta on pääsääntöisesti kahtena iltana viikossa. Aikuislukiossa kurssit on jaettu tasoihin 1-4. Tasot 2-4 luokitellaan sopiviksi henkilöille, jotka ovat jo aiemmin opiskelleet suomea. Jokaiseen tasoon kuuluu neljä kurssia, ja taso läpäistään yhdessä lukuvuodessa. 1. tason kurssit ovat näin ollen alkeistasokursseja, jotka läpäistyään saavutetaan taitotaso A1. Tason 2 kurssien jälkeen saavutetaan perustaso (A2) ja tason 3 kurssien jälkeen alempi keskitaso (B 1.1). Taso 4 tarkoittaa, että opiskelija on saavuttanut keskitason B1.2, joka on Yki-taso 3. Aikuislukiossa on mahdollista suorittaa myös nuorten aikuisten maahanmuuttajien peruskoulun päättötodistus etäopiskeluna.

Tampereen kesäyliopisto järjestää eritasoisia suomen kielen kursseja ympäri vuoden. Kurssit ovat osallistujille maksullisia. Kurssit toteutetaan pääsääntöisesti 1 - 2 iltana viikossa. Kesäaikaan järjestettävät suomen kielen kurssit ovat intensiiviopiskelua eli toteutetaan päiväopintoina 1 - 2 viikon ajan. Kielikurssien taitotasot perustuvat eurooppalaiseen viitekehykseen.

Tampereen työväenopistossa on tarjolla perinteisiä iltakursseja (alkeis- ja jatkokurssit) sekä kotoutumiskursseja, joihin kuuluvat päiväsaikaan järjestetyt erityiskurssit äideille ja lapsille, helposti etenevä kurssi naisille sekä suomen kieli ja kulttuuri –kurssi edistyneemmille. Äiti ja lapsi –kurssit järjestetään Erkkilän leikkikeskuksessa, jossa ensin lauletaan ja leikitään lasten kanssa yhdessä suomeksi, jonka jälkeen on äitien opiskelutuokio, jonka aikana leikkikeskuksen työntekijät auttavat lastenhoidossa. Kotoutumiskurssit ovat opiskelijoille maksuttomia. Kurssien laajuudet ovat 24-50 oppituntia lukukaudessa.

Ahjolan kansalaisopistossa järjestetään perus- ja keskitaso suomen kielen kursseja ja toimintakursseja (Finnish in the kitchen). Kurssit ovat kohdistettu sekä nuorille ja aikuisopiskelijoille, että naisille ja vaihto-opiskelijoille. Kurssit ovat maksullisia, paitsi maahanmuuttajanaishille tarkoitettut Naistarin kurssit, jotka ovat olleet ilmaisia.

Tampereen yliopiston kansainväliset tutkinto-opiskelijat voivat opiskella kielikeskuksessa suomea vieraana kielenä. Suomen kielestä on tarjolla 26 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus, mutta opintojaksoja voi suorittaa myös yksittäin omien tarpeiden ja taitojen mukaan. Yliopiston vaihto-opiskelijoille on tarjolla kaksi suomen kielen lyhytkurssia, Survival Course ja Follow-up Course. He voivat osallistua myös muille suomen kielen kursseille, mutta tutkinto-opiskelijoilla on etusija niihin. Myös Tampereen yliopiston kansainvälinen henkilökunta ja yliopiston ulkopuoliset henkilöt voivat osallistua suomen kielen kursseille maksua vastaan, ja jos ryhmässä on tilaa. Kursseille haluavien on mentävä paikan päälle ryhmän ensimmäiseen tapaamiseen ja kysyttävä opettajalta, mahtuvatko he ryhmään.

Muita suomen kielen koulutusta, kerhoja tai ryhmiä järjestäviä tahoja Tampereella lukuvuonna 201-2011 ovat Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys (NNKY), Helluntaiseurakunta, Tampereen Unifem ja Zonta-järjestö (Luetaan yhdessä –kampanjan suomen kielen opetus), sekä Tampereen kaupungin pääkirjasto Metso. Edellä mainituilla järjestäjillä on sekä maksullista että maksutonta toimintaa. Kurssit ovat yleensä perustason kursseja, useat niistä on kohdistettu maahanmuuttajainaisille, mutta tarjontaa löytyy myös muille kohderyhmille.

Tampereen lisäksi Pirkanmaalla järjestettiin lukuvuonna 2010-2011 suomen kielen kursseja Valkeakosken opistossa, Vanajaveden opistossa, Nokian työväenopistossa, Virtain kansalaisopistossa, Autere-opistossa, Sastamalan opistossa ja Akaan opistossa. Näiden opistojen kurssit ovat omaehtoisia, ja suurin osa niistä on aikuisopiskelijoille tarkoitettuja perus- ja keskitaso kursseja. Tämän lisäksi Oriveden Kansanvalistusseuran etäopisto on järjestänyt etäkurssin, jossa saavutetaan yleisen kielitutkinnon keskitason kielikokeen suorittamiseen tarvittava taso.

Aikuiskoulutuskeskuksissa, aikuislukiossa sekä työvoimapolitiisilla kursseilla on selkeät tasokuvaukset. Kansalaisopistojen ja kolmannen sektorin järjestämien kurssien kohdalla tasokuvaukset joko puuttuvat tai niissä on suurta vaihtelua. Pirkanmaalla tarjolla olevia kursseja luokitellaan eri tavalla, käyttämällä eri sanoja, numeroita tai kuvauksia, vaikka sisältö tai kohderyhmä olisi sama.

Melkein kaikissa suomen kielen koulutusta järjestävissä paikoissa on tarjolla alkeis- tai peruskursseja. Pirkanmaan pienimmillä paikkakunnilla järjestettävät kurssit jäävätkin yleensä näille tasoille, kuten myös kolmannen sektorin järjestämä kielenopetus Tampereella. Monissa kolmannen sektorin kieliryhmissä ei tavoiteta määrätietoisesti jotain taitotasoa, vaan tärkein tavoite on tarjota mahdollisuutta kielen opiskeluun erityisryhmille tai niille, jotka eivät pääse muille kursseille.

7.2 Suomen kielen kurssikuvausten analysointi

Kävimme läpi kappaleessa 7.1. esiteltyjen kouluttajien suomen kielen kurssien kurssikuvaukset nähdäksemme miten eri oppilaitoksissa kurssit on nimetty, sekä miten niiden lähtö- ja tavoitetasot on luokiteltu. Kaikki tiedot kursseista löytyvät laatimastamme taulukosta *Koulutustarjotin maahanmuuttajille, Pirkanmaa 2010-2011* (liite 3), jota on käytetty sekä Maahanmuuttajien neuvontapisteessä Tampereella. Koulutustarjotin on myös julkisesti saatavilla Alma-hankkeen kotisivuilla.

Alkeistasoon luokiteltavia kursseja löytyi 25 kpl, joista 8 kpl oli työvoimapolitiittisia kursseja. Laskimme alkeistasoon kuuluviksi kurssit, joiden kohdalla oli seuraavia kuvauksia kurssien kohde-ryhmistä: ”sopivat niille, jotka eivät osaa suomea”, ”aloitamme aivan alusta”, ”ei edellytä suomen kielen taitoa”, ”maahanmuuttajille, jotka ovat hiljattain muuttaneet Suomeen”, ”vasta-alkajille”, ”niille, jotka eivät ole saaneet opetusta aikaisemmin”. Lähtötasokuvauksia ei löytynyt yhdenkään alkeistason kurssin kohdalla, tavoitetasokuvauksia oli kuuden kurssin kohdalla. Tavoitetaso vaihteli luonnollisesti kurssin pituuden, sekä intensiivisyyden mukaan. Laskimme alkeistason kursseiksi myös osan kansalais- ja työväenopistojen alkeiskurssien jatkokurssit (kurssien tuntimäärän ja sisällön perusteella). Alkeistason kursseista luokittelimme erityispiirteisiksi kursseiksi sellaiset, joita oli kuvattu seuraavasti: naisille, äideille ja lapsille, hitaasti etenevä.

Perustasaan luokiteltavia kursseja löytyi 13, joista viisi oli työvoimapolitiittisia kursseja. Nämä viisi kurssia ovat myös luokiteltu alkeiskursseiksi koska ne ovat pitkiä, moduuleista koottuja kotoutumiskursseja ja ne etenevät alkeistasolta perustasolle. Kenelle sopii -kuvauksia löytyy seuraavallaisia: ”joka osaa suomen kielen alkeet”, ”vähän suomea osaaville”, ”noin vuoden opiskelleille”, ”suomea jo aikaisemmin opiskelleille tai sitä vähän osaaville”. Lähtötasomainintoja oli seuraavilla kurssien järjestäjillä: Tampereen aikuislukio (A1), Nokian työväenopisto (A1.3) sekä kahden työvoimapolitiittisen kouluttajan kursseilla. Tavoitetaso (yleisesti A2, myös A1-A2) oli mainittu neljän kurssin kohdalla.

Keskitason kursseiksi luokittelimme 15 kurssia. Tähän tasoon tähtäsivät TAKK:in järjestämät kotoutumiskoulutuksen kurssit, sekä Onnenkielen järjestämä työvoimapolitiittinen kurssi. Keskitason kursseista osa tähtäsi YKI-keskitaso 3:een. Keskitason kursseja löytyi hyvin kansalais- ja työväenopistoista, kesäyliopistosta, aikuislukioista. Tähän luokitellaan aikuislukion 3. ja 4. tason kurssit. Kenelle sopii -kuvauksia löytyy hyvin kirjavasti sekä englanniksi että suomeksi, esimerkiksi ”for those who have already studied Finnish for a number of years”, ”niille, joiden taso on vähintään A2+”, ”Niille, jotka ovat opiskelleet suomea n. 120-140 tuntia”, ”Joiden suomen kielitaito on jo melko hyvä (taso 3)”, ”Niille joiden suomen taitotaso vähintään A2.2”, ”Aikuisopiskelijoille, joilla on hyvät perustiedot suomen kielestä toisena kielenä”, ”riittävä suomen kielen taito, että he voivat aktiivisesti opiskella monin eri tavoin”, ”riittävät valmiudet opiskella jatkokurs-

silla”, ”niille, joiden taso no B1+”. Lähtötasomaininnat löytyivät (A2-B1.1) kahdeksan kurssin kohdalla. Tavoitetaso on mainittu 11 kurssin kohdalla. Tavoitetasona mainittu: B1, tavoitetaso 3, B1-B2, B1.1, Yki 3 vastaavat taidot, B1.2, tavoitetaso 3-4.

Mainintoja kurssien erityispiirteistä löytyi suurimman osan kurssien kohdalla, varsinkin silloin kun kyse oli alkeistason, perustason tai suomen kielen ylläpitotason kursseista. Yleisimpiä käytössä olevia erityispiirteisiä kursseja: luku- ja kirjoitustaidottomille, naisille, äideille ja lapsille, hitaat/hitaasti eteneville, miehille, ikäihmisille, nuorille, intensiivikurssi, kirjoittamiskurssi, keskustelukurssi, YKI-testiin valmentava kurssi, toiminnallinen kurssi, etäkurssi.

Seuraavassa taulukossa esitämme edellä mainitut kuvaukset pähkinänkuoressa.

Taulukko 2: Suomen kielen kurssien kuvaukset Pirkanmaalla

Kurssien taso ja määrä	Kuvaukset: kenelle sopii, lähtö- ja tavoitetasot	Lähtö- ja tavoitetason maininnat
Alkeistasokurssit (25)	”sopivat niille, jotka eivät osaa suomea”, ”aloitamme aivan alusta”, ”ei edellytä suomen kielen taitoa”, ”maahanmuuttajille, jotka ovat hiljattain muuttaneet Suomeen”, ”vasta-alkajille”, ”niille, jotka eivät ole saaneet opetusta aikaisemmin”	- lähtötason maininta – ei ole - tavoitetason mainintoja – 6
Perustasokurssit (13)	”joka osaa suomen kielen alkeet”, ”vähän suomea osaaville”, ”noin vuoden opiskelleille”, ”suomea jo aikaisemmin opiskelleille tai sitä vähän osaaville”	- lähtötason mainintoja – 2 - tavoitetason mainintoja - 4
Keskitason kurssit (15)	”for those who have already studied Finnish for a number of years”, ”niille, joiden taso on vähintään A2+”, ”Niille, jotka ovat opiskelleet suomea n. 120-140 tuntia”, ” , joiden suomen kielitaito on jo melko hyvä (taso 3)”, ”niille joiden suomen taitotaso vähintään A2.2”, ”aikuisopiskelijoille, joilla on suomen kielestä toisena kielenä hyvät perustiedot”, ”riittävä suomen kielen taito, että he voivat aktiivisesti opiskella monin eri tavoin”, ”riittävät valmiudet opiskella jatkokurssilla”, ”niille, joiden taso on B1+”	- lähtötason mainintoja – 8 - tavoitetason mainintoja – 11
Mainintoja kurssien erityispiirteistä	luku- ja kirjoitustaidottomille, naisille, äideille ja lapsille, hitaat/hitaasti eteneville, miehille, ikäihmisille, nuorille, intensiivikurssi, kirjoittamis-	

	kurssi, keskustelukurssi, yksi-testiin valmentava kurssi, toiminnallinen kurssi, etäkurssi
--	--

Kurssien lähtö- ja tavoitetasokuvaukset ovat hyvin erilaisia. Ne viittaavat eurooppalaisen viitekehyksen tasoihin, yleisten kielitutkintojen tasoihin, Selma-kurssihaun tyyppiseen luokitukseen, tai ovat kouluttajien omia kuvauksia. Erilaisuus on toki hyvä asia, mutta mielestämme se voi myös vaikuttaa kielteisesti kurssin tavoitteen ymmärtämiseen. Jos kurssin tavoitteen kuvaus on esimerkiksi pelkkä "vähän suomea osaaville", opiskelijoilla voi olla hyvin erilainen näkemys siitä, miten paljon he osaavat ja siksi he saattavat ilmoittautua väärälle kurssille. Toisaalta, jos kuvauksessa mainitaan, että se on "niille joiden suomen taitotaso vähintään A2.2", tietääkö opiskelija välttämättä, onko oma taso A2.2, ellei ole käynyt ennen sellaisilla kursseilla, joista on voinut saada todistuksen eurooppalaisen viitekehyksen mukaan. Tasomerkinnät pitäisi aina sanallisesti avata. Mielestämme on tarpeellista että suomen kielen koulutusten järjestäjät kävisivät keskenään keskustelua voidakseen sovittaa yhteen kurssien lähtö- ja tavoitetasojen kuvaukset, varsinkin jos tulevaisuudessa kaikki Suomessa järjestetyt maahanmuuttajien suomen kielen kurssit on ajateltu löytyvän yhteisestä tietokannasta.

8 Ehdotus Pirkanmaan kurssitarjotinmalliksi

Kartoitettuamme Pirkanmaan alueen maahanmuuttajien kielikoulutustarjonnan, teemme seuraavassa ehdotuksen tulevan kurssitarjottimen kurssien hakuluokituksiin ja esitämme kurssien jaottelun eri kriteerien pohjalta.

Kurssitarjotin on tarkoitettu laajan yleisön käyttöön, ja siksi siinä olevien tietojen pitää olla yleis-tajuisia, ei pelkästään opetuksen tai ohjauksen ammattilaisten käyttöön suunniteltuja. Kursseihin pitää päästä käsiksi hakemalla niitä päähausta joko paikkakunnan, kouluttajan, tavoitteen (työvoimapolitiittinen vai omaehtoinen) tai kurssin taitotason ja erityispiirteen mukaan. Päähausta löytyy koulutusten lisäksi myös tiedot järjestettävistä yleisen kielitutkinnon testeistä (Yki-testit).

Kotisivulle, jossa tarjotin sijaitsee, kerätään myös kaikkien kouluttajien ajantasaiset yhteystiedot ja lyhyet oppilaitoskuvaukset. Selma-netin sivut ovat kolmella kielellä: suomeksi, englanniksi ja venäjäksi, ja mekin suosittelemme tietojen kääntämistä ainakin englanniksi, myöhemmin ehkä myös venäjäksi.

Sivuston etusivulle ehdotamme Ajankohtaista-rupriikkia, jossa kouluttajat voisivat halutessaan ilmoittaa uusista alkavista koulutuksista, kurssien täyttymisestä ja muista muutoksista.

Sivustoilta täytyisi löytyä myös ”kielikoulutuksen sanasto” –osuus eli selkeät kuvaukset tai selitykset koulutusten yhteydessä käytetyistä käsitteistä (esimerkiksi Työvoimapolitiittinen koulutus, Yki-testi) sekä tarkemmat tasokuvaukset.

Selma-netin taitotasoluokituksessa (alkeis-, perus-, keski- ja ylin taso) luodaan jo olemassa olevien Yleisen kielitutkinnon ja Eurooppalaisen viitekehyksen mukaisten luokitusten tasojen lisäksi uusi taso – alkeistaso. Vaikka sinänsä pitäisi pyrkiä yksinkertaistamiseen eikä luoda uusia luokittelukriteerejä, suosittelemme tämän otettavan käyttöön myös Pirkanmaan koulutustarjottimen luokituksissa. Selma-netin luokittelu on uuden sähköisen koulutustarjottimen pohjana, ja kehittämishankkeemme yhtenä lähtökohtana on hyödyntää Selma-netin kehittämää verkkopalvelua. Selma-netin luokittelun käyttöönottoa tukee myös se, että monilla kouluttajilla on yleisesti käytössä alkeistaso kurssinimityksissä. Kurssien tasoluokittelussa alkeistaso vastaa Yki:n 1. perustasoa.

Muussa tapauksessa Yleisten kielitutkintojen mukaisen luokittelun käyttö on selkeämpää, koska se on tavalliselle suomen kielen opiskelijalle kuvaavampaa kuin eurooppalaisen viitekehyksen mukainen luokittelu. Lisäksi suurin osa maahanmuuttajista tavoittelee jossain vaiheessa suomen kielen opintoja jotain yleisen kielitutkinnon tasoa (yleisimmin tasoja 3-6, joko opiskelua, työtä tai kansalaisuutta varten). Ykin tasot ovat perus-, keski- ja yleistasot. Ehdotuksemme on,

että kurseista kerätään lähtötaso- ja tavoitetasotiedot, mikäli on tiedossa tai pyydetään kurssien järjestäjiä määrittelemään ne kurseillensa. Tavoitetason mukaan määritellään kurssin taso (alkeis-, perus-, keski- tai ylin taso).

Lisäksi luodaan lisäjaottelumahdollisuus kurssien erityispiirteiden mukaan. Erityispiirteitä pitäisi olla rajattu määrä yleisimmin käytössä olevista piirteistä, jotta haku ei menisi liian monimutkaiseksi. Olemme keränneet Pirkanmaalla käytetyistä erityispiirteistä taulukkoomme yleisimmät ja olennaisimmat. Mielestämme on tärkeää tuoda esiin iän, sukupuolen, etenemisnopeuden, opiskelutaitojen mukaan määrittelyt kurssit. Toiminnallisiksi kurseiksi luokittelemme ne kurssit, joissa opiskelu tapahtuu pääosin jonkun toiminnan ohella tai sen avulla (esim. kokkauskurssi suomeksi, työpajatoiminta).

Päähaku:

- Työvoimapolittiset kurssit / Omaehtoiset kurssit / Yki-testit / Muu
- Kouluttajat
- Paikkakunnat

Kurssien jaottelu taitotason mukaan:

- alkeistaso
- perustaso
- keskitaso
- ylin taso
- erikseen mainitaan kurssitietojen kohdalla niiden lähtö- ja tavoitetasot

Kurssien jaottelu erityispiirteiden mukaan:

- luku- ja kirjoitustaidottomille,
- naisille / äideille ja lapsille,
- miehille,
- ikäihmisille,
- nuorille,
- hitaat/hitaasti eteneville,
- intensiivikurssi,
- kirjoittamiskurssi,
- keskustelukurssi,
- yki-testiin valmentava kurssi,
- toiminnallinen kurssi,
- etäkurssi

Kuvio 4: Kurssien jaottelukriteerit kurssitarjottimella

Kurssitarjottimen tekninen toteuttaminen kuuluu tämän kehittämishankkeen jatkotoimenpiteisiin. Siihen liittyen ehdotamme, että tarjotinta tulnaisiin koordinoimaan kevyesti, ja koulutustietojen päivittäminen olisi oppilaitosten yhteyshenkilöiden vastuulla.

9 Johtopäätökset ja kehittämisisideat

Pirkanmaalla on tulossa muutoksia kansalaisopistojen toiminnassa – Tampereen seudulle syntyy kaksi seutuopistoa, mikäli selvitystyöryhmän ehdotus menee läpi alueen seitsemässä kunnassa. Tampereen seutuopisto (käsittäen Tampereen, Ylöjärven, Kangasalan ja Oriveden) ja Pirkan opisto (toiminta-alueena Nokia, Pirkkala, Lempäälä ja Vesilahti) aloittaisivat ensi vuoden alussa. (Pirkanmaalle kaavaillaan kahta seutuopistoa, 2011) Tämä saattaa luoda hyvät puitteet alueellisesti maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen yhtenäistämiseen ja koordinointiin vapaan sivistyksen puolella. Näiden suurten seudullisten opistojen pitäisi ainakin näin aluksi saada sitoutuneita suunnittelijaopettajia vastaamaan omien opistojen suomen kielen opetuksen kehittämisestä. Näemme kuitenkin, että tulevaisuudessa on tarpeellista perustaa Pirkanmaan alueen aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen koordinaatiokeskus, jossa toimii alueellinen koordinaattori. Toimivia malleja tällaiseen koordinaatiokeskukseen löytyy esimerkiksi EOO-projektin myötä PIRKO:n alaisuuteen perustetusta erityisopetuksen koordinaatiokeskuksesta tai Tampereen työväenopistossa toimivasta Opinverstaasta, jossa annetaan tukea ja neuvontaa koko Pirkanmaan alueen aikuisille oppimiseen.

Alueellisen ja kaikkia oppilaitoksia tasapuolisesti palvelevan koordinaatiokeskuksen yhtenä toiminta-alana voisi olla myös alkukartoitukseen kuuluvan kieli- ja opiskelutaidon alkutestauksen järjestäminen.

Keräämämme kurssitiedot ja niiden tietojen ja taitotasojen yhtenäinen pohja on tarkoitettu tulevan sähköisen koulutustarjottimen pohjaksi. Koulutustarjotinta hallinnoidaan ja koordinoidaan ainakin alussa Alma-hankkeessa, ja fyysisesti se on suunniteltu osaksi valtakunnallista infoland.fi –verkkopalvelua. Ehdotamme, että tulevaisuudessa koulutustarjotin siirretään Tampereen työväenopiston hallinnoitavaksi, joka on järkevää varsinkin siinä tapauksessa, jos opisto yhdistyy muiden lähialueiden opistojen kanssa seutuopistoksi. Hankkeemme aikana kerätyn tiedon pohjalta täytyy kuitenkin todeta, että kurssitarjotin yksin ei helpota Pirkanmaan alueen maahanmuuttajien suomen kielen koulutuksen tilannetta – monelta taholta tuli esiin se, että kurssitarjontaa on hakijoihin ja tulijoihin nähden ylipäätään liian vähän. Ellei lisää resursseja ja kouluttajia synny käden kääntäessä, on mielestämme erityisen tärkeää kehittää itseopiskeluun ohjaamista ja matalan kynnyksen ohjauspalveluita aikuisten maahanmuuttajien koulutukseen.

Kehittämishankkeemme suositusten pitäisi auttaa kansalais- ja työväenopistoja suunnittelemaan ja kehittämään kursseja taitotasoluokitusten mukaan. Yksittäisen suomen kielen opettajan opetuksen suunnittelua pitäisi saada tukemaan vastuupettajan, suunnittelijaopettajan tai koordinaattorin. Eli puitteiden tai kurssin tavoitteiden pitäisi tulla opistoista opettajan suunnittelutyön helpottamiseksi ja opiskelijoiden hyödyksi. Työmme tuloksista toivomme olevan sen verran hyötyä, että niistä saa vinkkejä oman opiston kurssien tarkasteluun ja suunnittelutyöhön, ja että näin ollen opetuksen laatu paranee.

Alma-hankkeen kehittämisryhmän kokoontumisissa ollaan myös todettu, että suomen kielen ja laajemminkin maahanmuuttajaopetuksen luonne eroaa vapaan sivistystyön puolella kaikesta muusta opetuksesta. Maahanmuuttajat, jotka opistojen kursseille osallistuvat, toivovat niistä kursseista olevan hyötyä Suomeen kotoutumiseen, arjessa ja asioinnissa toimeen tulemiseen, parhaimmillaan työpaikan ja ystävien löytämiseen. Sen takia on tärkeää kansalais- ja työväenopistojen suomen kielen koulutuksen taitotasojen ja opetuksen tavoitteiden yhtenäistäminen. Samalla vapaa sivistystyö antaa opetukselle vapautta kokeilla erilaisia kurssimuotoja ja oppimisympäristöjä, joka vastaisi hyvin uuden kotoutumislain henkeä.

Olemme molemmat taustoiltamme kielten opettajia, ja kehittämishanke on antanut meille mahdollisuuden syvempään katsaukseen kielten opetuksen suunnitteluun ja tasoluokitteluun. Se on tarjonnut myös mahdollisuuden reflektoida omaa toimintaa liittyen oppituntien suunnittelemiseen ja tasovaatimusten mukaisten kurssien toteuttamiseen käytännössä. Pääsimme myös luomaan laajemman katsauksen siihen, miten ja miksi koulutuksia suunnitellaan, miten suunnittelun toteutus näkyy Pirkanmaan alueella, ja miten muodostuu suora jatkumo lakipykälästä oppituntiin. Usein jopa taitotasoluokitukset saattavat jäädä monille (suomen kielen) tuntiopettajille etäisiksi ja teoreettisiksi, suosituksista opetussuunnitelmaan ja niitä ohjaavista laeista puhumattakaan. Toivomme kehittämishankkeemme auttamaan myös muita opettajia näkemään näitä yhteyksiä konkreettisemmin ja olevan heille avuksi koulutuksien suunnittelussa.

Lähteet

- Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Suositus opetussuunnitelmaksi. 2007. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/46966_koto_ops.pdf
- Arvonen, A., Katva L. & Nurminen, A. 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. Opetus 2000, PS-Kustannus, Jyväskylä
- Forsander, A. 2002. Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 39/2002. Helsinki: Väestöliitto.
- Geber, E. 2003. Suomi toisena kielenä opetussuunnitelmissa, 179–190. Nissilä, L., Vaarala, H. & Martin, M. (toim.). Suolla suomea: perustietoa maahanmuuttajien suomen kielen opettajille. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.
- Latomaa, S. 2007. Miten maahanmuuttajat kotoutuvat Suomeen – opinpolku varhaiskasvatuksesta työelämään, 317–368. Pöyhönen, S. & Luukka, M-R. (toim.). Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta – Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Peltoniemi, A. 2009. Aikuisten maahanmuuttajien tuki, 157 – 166. Nissilä, L. ja Sarlin, H.-M. (toim.) Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet. Opetushallitus. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Reiman, N. & Mustonen, S. 2010. Yläkoulun suomi toisena kielenä -oppilaiden kirjoittamistaito. Kasvatus 41 (2), 143-153
- Suokonaukio, J. 2008. Palapelin palat paikoilleen - Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet 3. uud. p. Helsinki : WSOY
- Kansalaisuuslaki 16.5. 359/2003
- Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6. 424/2003
- Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Muutossäädös 22.12. 1269/2006
- Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12. 1295/2002
- Arajarvi, P. 2009. Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut. Sisäasiainministeriön julkaisu 2/2009. Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-405-5 (PDF). [viitattu: 16.2.2011]. Saatavissa: [http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/\\$file/22009.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/$file/22009.pdf)
- Kokkonen, M., Laakso, S. & Piikki, A. 2008. Arvaanko vai arvioinko? - Opas aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen arviointiin. Opetushallitus. Helsinki. Viitattu 14.4.2011. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/46538_Arvaanko_vai_arvioinko.pdf

- Lähde, S. 2010. Sähköisten järjestelmien käyttömahdollisuuksista maahanmuuttajien suomen kielen koulutukseen ohjaamisessa. Osa 2: Toimenpiteet ja tavoitteet. Selvitys Helsingin kaupungin opetusviraston nuoriso- ja aikuiskoulutuslinjan ESR-kehittämiprojektin haasteista ja saavutuksista.
[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/loppuraportti/\\$file/loppuraportti.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/loppuraportti/$file/loppuraportti.pdf)
- Pirkanmaan maahanmuuttopoliittinen puiteohjelma 2008. Pirkanmaan liiton julkaisu B 109. Tampere. Saatavissa:
http://www.pirkanmaa.fi/fileadmin/pirkanmaa/pdf/maahanmuutto_netti.pdf
- Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Kyllönen, T., Vehviläinen E-M. & Rynkänen T. 2009. Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa - Tavoitteet, toteutus ja hallinnollinen yhteistyö. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä. Viitattu 20.1.2011.
<http://www.solki.jyu.fi/julkaisee/maahanmuuttajienkielikoulutus.pdf>
- Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Vehviläinen, E-M., Virtanen, A. & Pihlaja, L. 2010: Osallisena Suomessa - Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylän Yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Viitattu 10.01.2011.
[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/b08dc633a4e5808cc225782a002c427b/\\$file/osallisena%20suomessa%20kehittämissuunnitelma.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/b08dc633a4e5808cc225782a002c427b/$file/osallisena%20suomessa%20kehittämissuunnitelma.pdf)
- Sisäasianministeriön julkaisuja 33/2009. Maahanmuuttajien tehokkaan kotouttamisen kolme polkua. Kokeilulaililla toteutettava alkuvaiheen ohjauksen malli Osallisena Suomessa. Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-494-9 (PDF). Viitattu 5.9.2010.
[http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/E5E13F77C842F66FC2257672002EC00F/\\$file/332009.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/E5E13F77C842F66FC2257672002EC00F/$file/332009.pdf)
- Suni, M., Latomaa, S. & Aalto, E. (toim.).2002. Suomi toisena ja vieraana kielenä -alan bibliografia 1967-2002. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä <http://www.solki.jyu.fi/vanhat/suomitoisenaverkko2002.pdf>
- Opettajan verkkopalvelu [edu.fi]. [viitattu 14.4.2011] Saatavissa:
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/kielen_opetus_ja_oppiminen/suomi_toisena_kielena/opettajankoulutus
- Eskola, M.-S. 2011. Kotoutumislaki (1386/2010) -tavoitteet ja keskeisimmät uudistukset. Aikuis-ten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus, Helsinki 15.3.2011. PP-esitys. [viitattu 17.5.2011] Saatavissa:
http://www.oph.fi/download/131784_yleiskalvot_oph_150311_Yhteensopivuustila_.pdf
- Infopankki 1 [infopankki.fi]. [viitattu 14.4.2011] Saatavissa: http://www.infopankki.fi/fi-FI/suomen_kieli_tampere/
- Infopankki 2 [infopankki.fi]. [viitattu 15.4.2011] Saatavissa: http://www.infopankki.fi/fi-FI/tietoa_palvelusta/
- Lähde, S. 2010. Sähköisten järjestelmien käyttömahdollisuuksista maahanmuuttajien suomen kielen koulutukseen ohjaamisessa. Osa 2: Toimenpiteet ja tavoitteet. Selvitys Helsingin kaupungin opetusviraston nuoriso- ja aikuiskoulutuslinjan ESR-kehittämiprojektin haasteista ja saavutuksista.
[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/loppuraportti/\\$file/loppuraportti.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/loppuraportti/$file/loppuraportti.pdf)
- Opetushallitus. [oph.fi]. [viitattu 5.1.2011]. Saatavissa:
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/tutkintoesite
- Pajunen, P. 2010. Pirkanmaan maahanmuuttajat ja uudet lakiesitykset. PP-esitys 11.10.2010. Viitattu: 15.4.2011. Saatavissa: www.tampere.fi/alma/materiaalipankki.html

Pirkanmaalle kaavaillaan kahta seutuopistoa 2011. Julkaistu 29.3.2011 [Viitattu: 20.4.2011]
 Saatavissa:
http://www.sivistys.net/uutiset/pirkanmaalle_kaavaillaan_kahta_seutuopistoa.html

Selma-net. [<http://selma-net.fi/>]. [viitattu 21.9.2010]. Saatavissa: http://selma-net.fi/page.asp?_item_id=25

Sisäasianministeriön ja Pirkanmaan ELY-keskuksen tiedote 18.1.2010. Tulostettu: 10.3.2011
http://www.ely-keskus.fi/fi/tiedotepalvelu/2010/Sivut/Pirkanmaa_ja_Keski-Suomi_tiiivist%C3%A4v%C3%A4t_yhteisty%C3%B6t%C3%A4_maahanmuutto-ja_kotouttamisty%C3%B6ss%C3%A4.aspx

Suomen Pakolaisapu. [www.pakolaisapu.fi]. [viitattu 21.9.2010]. Saatavissa:
http://www.pakolaisapu.fi/tietopankki/pakolaisuus_suomessa

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-5379. Vuosikatsaus 2009, 1. Katsaus. Suomen väestöön 2009 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 6.4.2011]. Saatavissa: http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2009/01/vaerak_2009_01_2010-09-30_kat_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-5379. Vuosikatsaus 2009, Maakuntien väestökehitys ajautumassa eri suuntiin. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 16.4.2011]. Saatavissa:
http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2009/01/vaerak_2009_01_2010-09-30_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkajulkaisu].
 ISSN=1797-5379. 2010, Liitekuvio 2. Väestö syntymämaan, kansalaisuuden ja äidinkielen mukaan 31.12.2010 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 16.4.2011]. Saatavissa:
http://www.stat.fi/til/vaerak/2010/vaerak_2010_2011-03-18_kuv_002_fi.html

TM 2006 = Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma. Työministeriö: Työhallinnon julkaisuja 371. [Viitattu 15.9.2010]
[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/620a7bb47a3b1008c22573b60050a16c/\\$file/thj371_mamupol_ohjelma.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/620a7bb47a3b1008c22573b60050a16c/$file/thj371_mamupol_ohjelma.pdf)

Työ- ja elinkeinoministeriö. [www.tem.fi]. [viitattu 16.4.2011] Saatavissa:
http://www.tem.fi/index.phtml?101881_m=98938&s=4265

Työ- ja elinkeinotoimisto.[www.mol.fi]. [viitattu 15.8.2010 ja 16.4.2011] Saatavissa:
<http://www.esr.fi/mol/fi/index.jsp>

Virtanen, M. 2010. Kielitaito maahanmuuttajan voimavarana: Kielitaito lainsäädäntötyön näkökulmasta. Sisäasiainministeriö. Tulostettu 5.9.2010.
[https://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/virtanen280410/\\$file/virtanen280410.pdf](https://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/virtanen280410/$file/virtanen280410.pdf)

Liitteet

Liite 1: Taitotasokuvaukset (Yki-tasot)

Ylin taso

6- taso

Ymmärtää vaikeuksitta kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Ilmausten hienot sävyerot tuottavat enää harvoin vaikeuksia. Puhuu ja kirjoittaa erittäin sujuvasti tilanteeseen sopivalla tyyllillä, ja pystyy ilmaisemaan hienojakin merkitysvivahteita. Kieliopin ja sanaston hallinta on varmaa lähes kaikissa tilanteissa ja pienetkin puutteet ovat harvinaisia.

5- taso

Ymmärtää pidempää, normaalitempoista kasvokkaista sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, vaikka joskus ymmärtäminen vaatii jonkin verran ponnistelua. Ymmärtää rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä ja oman aikamme kirjallisuutta. Puhuu ja kirjoittaa selkeästi ja sujuvasti erilaisista aiheista, mutta harvinaisten sanojen ja monimutkaisten lauserakenteiden käyttö saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia. Hallitsee kieliopin ja sanaston yleensä hyvin ja monipuolisesti.

Keskitaso

4- taso

Ymmärtää normaalitempoista kasvokkaista puhetta ja keskustelua yleisistä aihepiireistä sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, mutta joitakin yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Nopea puhekieli ja murteellinen puhe tuottavat kuitenkin vaikeuksia. Ymmärtää vaivatta yleisiä aihepiirejä käsitteleviä tekstejä, joskin muutamat tekstin välittämät sävyerot voivat jäädä epäselviksi. Selviää melko hyvin myös vieraammassa puhetilanteissa. Pystyy kirjoittamaan sekä yksityisiä että puolivirallisia tekstejä ja esittämään ajatuksiaan yhtenäisinä kokonaisuuksina. Tekee puheessa ja kirjoituksessa eron virallisen ja epävirallisen kielimuodon välillä. Hallitsee peruskieliopin ja -sanaston hyvin.

3- taso

Ymmärtää pidempää puhetta ja keskeisen ajatuksen monista televisio- ja radio-ohjelmista, jos aihepiiri on suhteellisen tuttu. Ymmärtää tavallisia tekstejä, jotka eivät vaadi aiheen tuntemusta. Normaalitempoinen puhe ja vaativimmat tekstit saattavat tuottaa vaikeuksia, jos puhejakso on pitkä ja aihepiiri vieras. Selviää tavallisimmissa käytännön puhetilanteissa ja pystyy kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä tavallisista aiheista, vaikkakin kieliopilliset ja sanastolliset puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä. Hallitsee hyvin jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvän sanaston ja peruskieliopin keskeiset rakenteet.

Perustaso

2- taso

Ymmärtää selkeää ja yksinkertaistettua puhetta, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärtää helposti lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä ja saa selville pääasiat tuttuja aihepiirejä käsittelevistä teksteistä. Selviää rutiininomaisissa yksinkertaista tiedonvaihtoa vaativissa puhetilanteissa, vaikka ääntäminen on vielä puutteellista. Pystyy kirjoittamaan suppeita, yksinkertaisia tekstejä jokapäiväisistä asioista, mutta teksti voi olla hajanaista. Hallitsee yksinkertaisimman peruskieliopin ja keskeisen perussanaston.

1- taso

Ymmärtää hitaasta ja selkeästä puheesta yksinkertaisia perustason ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämään tai koskevat välitöntä konkreettista ympäristöä. Pystyy löytämään tietoa yksinkertaisista teksteistä. Selviää kaikkein yksinkertaisimmissa puhe-tilanteissa, mutta puhe on hidasta ja hyvin katkonaista ja ääntämisessä on puutteita. Pystyy kirjoittamaan erittäin lyhyitä tekstejä, joissa on lukuisia kielellisiä puutteita. Tuntee kaikkein yleisimmän perussanaston ja joitakin peruskieliopin rakenteita.

Liite 2: Kysely maahanmuuttajia ohjaaville ja neuvoville työntekijöille

KYSELY, 13.12. 2010

1. Kuinka usein ohjaat maahanmuuttajia suomen kielen (tmv) kursseille?
2. Löytyykö sopiva kurssi helposti; jos olet oppilaitoksessa töissä, löytyykö kurssi omasta oppilaitoksestasi?
3. Mistä löydät tiedon kursseista? Onko niitä helppo/hankala löytää?
4. Kuinka arvioit kurssia hakevan tason ja tarpeet?

Liite 3: Koulutustarjotin maahanmuuttajille, Pirkanmaa 2010-2011

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

1. Työvoimakoulutus 2. Muut kouluttajat (omaehtoinen koulutus)

Kurssin nimi	Paikkakunta	järjestäjä (yhteystiedot)	kenelle tarkoitettu	taitotaso	aloitusaika ja kesto	Kurssi-paikka	lyhyt kuvaus	Hinta	Ilmoittautuminen	muuta
1. Työvoimakoulutus										
Kielipainotteinen Venäjän kaupan koulutusohjelma	Tampere	Tampereen kesäyliopisto	Korkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka työttömiä tai työttömyysuhan alaisia.	edellytetään Yki-taso 3-4	18.4.2011 - 31.1.2012. Lähiopetus ma-pe klo 8-16	Tampereen kesäyliopisto (Yliopistonkatu 60 A, 4. kerros)	Koulutus valmistaa hoitamaan yritysten tuonti- tai vientitehtäviä sekä kansainvälistä markkinointia.	ilmainen	tulee täyttää kesäyliopiston lomake sekä TE-toimiston hakulomake , www.tampereen-kesayliopisto.fi/	
Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus, Koto 1 ja Koto 2	Tampere	TAKK	Tampereen TE-toimiston alueella asuvat maahanmuuttajat, jotka ovat hiljattain muuttaneet Suomeen.	tavoitteena saavuttaa kielitaitotaso B1.1 (YKI 3)	45 ov 3.1.2011-27.12.2011 21.3.2011-14.2.2012 6.6.2011-30.4.2012 8.8.2011-4.7.2012 17.10.2011-12.9.2012	Hatanpään valtatie 34 G	antaa valmiuksia selviytyä arkielämässä, toimia työelämässä ja hakeutua jatko-opintoihin	ilmainen	http://www.mol.fi tai TE-toimisto	Sihteeri Leena Oraluoma 044 7906 374/044 7906 469 Koulutussuunnittelija Janne Haikansalo 044 7906 342 email etuni-mi.sukunimi@tak.fi

Työelämä-suomea maa-hanmuuttajille - suomea suggesto-pedisesti / alkeis-kurssi	Tampere	Onnenkieli Oy	niille, jotka eivät osaa puhua suomea lainkaan tai vain vähän		7.2.2011, kesto 5 kk	Hatanpään valtatie 34 D		ilmainen	Hakuaika päättyy: 17.1.2011 haku VAIN TE-toimiston kautta	(03) 255 9808 onnenkieli@onnenkieli.fi www.onnenkieli.fi
Suomen kielen alkeiskurssi maa-hanmuuttajille	Tampere	Onnenkieli Oy		saavut-taa al-keis-kurssilla tason A2.1	14.2.2011, kesto 5 kk	Hatanpään valtatie 34 D	Koulu-tuksessa opiskelijaa aktivoiva metodi	ilmainen	Hakuaika päättyy: 24.1.2011 haku VAIN TE-toimiston kautta	
Työelämä-suomea maa-hanmuuttajille - suomea suggesto-pedisesti / jatko-kurssi	Tampere	Onnenkieli Oy	riittävät valmiudet opiskella jatko-kurssilla	kielitaito-taso B1.1 (YK I 3 vas-taa-vat taidot)	kesto 6 kk	Hatanpään valtatie 34 D	Opiskelu tapahtuu rooli-leikkien avulla vuoro-vaikutusti-lanteissa	ilmainen	Hakuaika päättyy: 15.2.2011 haku VAIN TE-toimiston kautta	
Nuorten maa-hanmuuttajien ohjaava koulutus	Tampere	Tampereen am-mattiopisto	omaehtoinen ja rinnastettava, päiväopiskelua	ei edelly-tetä suo-men kielen taitoa	kesto 5 kk tai 10 kk	Sairaalankatu 6	suomen kielen al-keet, tutus-tuminen yhteiskun-taan ja kulttuuriin	maksuton	Hakulomake osoitteessa www.tao.tampere.fi -> maahan-muuttajakou-lutus	toimistosih-teeri Anna Henttonen gsm 040 837 5944 Opinto-ohjaaja Minna Pohjola 040 056 2120 e-mail: etunimi.sukunimi@tampere.fi
Maahan-muuttajien amma-tilliseen peruskou-lutukseen valmis-tava koulutus	Tampere	Tampereen am-mattiopisto	omaehtoinen ja rinnastettava, päiväopiskelua	lähtötaso A2.2;tav oitetaso B1.2	kesto 5 kk tai 10 kk	Sairaalankatu 6	maahan-muuttajille, jotka ai-koivat hakeu-tua amma-tilliseen kou-lutuk-seen	maksuton	Hakulomake osoitteessa www.tao.tampere.fi -> maahan-muuttajakou-lutus	toimistosih-teeri Anna Henttonen gsm 040 837 5944 Opinto-ohjaaja Minna Pohjola 040 056 2120 etunimi.sukunimi@tampere.fi

2. Muut kouluttajat (omaehtoinen koulutus)										
Suomen kielen ja kulttuurin kurssi	Tampere	Tampereen NNKY, SISKOLIKKA	omaehtoinen ja rinnastettava	alkeis ja jatko	ma-pe klo 9-15	Satakunnan- katu 31 C, 3. krs	Ryhmäjaot tasojen mukaan: aamupäivä- ja iltapäivä- ryhmät.	80 €/ kk	KURSSI TÄYNNÄ!	
SUOMEA MAAHAN- MUUTTAJILLE	Tampere	Suomen Punai- nen Risti, Tam- puri							KURSSI PERUTTU KEVÄÄL-LÄ 2011!	
Helluntaiseura- kunnan suomen kurssi	Tampere	Helluntaiseura- kunta	omaehtoinen, non stop	alkeis- ryhmä ja jatko- ryhmä	To 23.9. – to 25.11.	Helluntai- seurakunta, Aleksanterin- katu 18		5 e	Anni Bäck- man puh. 040- 7525555	hinta sis. oppikir- jan
Luetaan yhdessä - kurssi	Tampere, Hervanta	Tampereen Uni- fem ja Zonta- järjestö	naisille, omaeh- toinen, non stop	eri tasoisia pien- ryhmiä	<u>Hervannassa</u> ke, klo 10 - 12.00, alk. 1.9.10	Hervannan vapaa- aikakeskus, Lindforsin-katu 5, 2. kerros, luokka 222	Pienten lasten äidit voivat tulla <u>lasten</u> <u>kanssa</u>	ilmainen		yhteyshenkilö Maija Eräranta, e-mail: mai- ja.eraranta@elis anet.fi, puh. 041- 4485255
Luetaan yhdessä - kurssi	Tampere, Tesoma	Tampereen Uni- fem ja Zonta- järjestö	naisille, omaeh- toinen, non stop	eri tasoisia pien- ryhmiä	<u>Tesomalla</u> to, klo 10 – 12.00, alkaa 2.9.2010	Tesoman nuori- so-keskus, Kohman-kaari 9 (kirjaston talo)	sama kuin edellinen	ilmainen		yhteyshenkilö Kaija Viitala, e- mail: kai- ja.viitala@luukku. com, puh. 050- 597 8306

Luetaan yhdessä -kurssi	Tampere, keskusta	Tampereen Unifem ja Zontajärjestö	naisille, omaehtoinen, non stop	eri tasoisia pienryhmiä	keskiiviikkoisin klo 10.00 – 12.00	Tyttöjen Talo Aleksanterinkatu 29 B 8 a	sama kuin edellinen	ilmainen		yhteyshenkilö Pirjo Veijola, e-mail: pirjo.veijola@pp.ine.t.fi, puh. 040-552 0543
Luetaan yhdessä -kurssi	Tampere, Multisilta	Tampereen Unifem ja Zontajärjestö	naisille, omaehtoinen, non stop	eri tasoisia pienryhmiä	maanantaisin klo 12.00 – 14.00	Multisillankatu 5, kerho-huone	sama kuin edellinen	ilmainen		yhteyshenkilö Tarja Ojala, e-mail: tarja.ojala@safetyfutures.fi, puh. 0400-715 168
AVEK, Aktiivisen ja verkostoituvan kotoutumisen perusteet	Tampere	TAKK	omaehtoinen; rinnastettava riittävä suomen kielen taito, että he voivat aktiivisesti opiskella monin eri tavoin	lähtötaso A2.2;tavoitetaso B1.2	10.01.-31.05.2011 5 kk	Hatanpään valtatie 34 G	maahanmuuttajille, jotka aikovat hakeutua ammatilliseen koulutukseen	ilmainen	Hakulomake osoitteessa takk.fi	Sihteeri Leena Oraluoma 044 7906 374 Janne Haikansalo
Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	Tampere	TAKK	omaehtoinen; rinnastettava, päiväopiskelua	lähtötaso A2.2; säävuttaa kielitaitotaso B1.2	07.01.-22.12.2011 40 ov	Hatanpään valtatie 34 G	maahanmuuttajille, jotka aikovat hakeutua ammatilliseen koulutukseen.	ilmainen	Hakulomake osoitteessa takk.fi	Sihteeri Leena Oraluoma 044 7906 374 Janne Haikansalo
SUOMEN KIELEN ALKEISKURSSI	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen, iltakurssi	alkeiskurssi	17.1.2011-14.4.2011 48 oppituntia ma 16.45-18.15 ja to 16.45-18.15	Sampola (Sammon-katu 2), 301	tehokasta arkisuomen opiskelua 2 iltaa/vko	70,00 e	netti-ilmoittautuminen alkaen ma 3.1. klo 13.00 puh 03-5654 2222	toimisto puh. 03-5654 2222
SUOMEN KIELEN ALKEET	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen, iltakurssi	alkeiskurssi	ti 16.15.-17.45, 18.1.2011-19.4.2011, 26 oppituntia	Sampola (Sammon-katu 2), 301	rauhallisesti etenevä	41,00 e	ilmoitt. sama kuin edellä	

SUOMEN KIELEN JATKOKURSSI	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen, iltakurssi - sille, joka osaa suomen kielen alkeet		ma 18.30-20.00 ja to 18.30-20.00 17.1.2011-14.4.2011, 48 oppituntia	Sampola (Sammon-katu 2), 301	Tehokas ja intensiivinen kurssi	70,00 e	ilmoitt. sama kuin edellä	apukielenä englanti
SUOMEN PUHEKURSSI	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen, iltakurssi suomea osaavalle, joka haluaa tulla rohkeammaksi suomen puhujaksi		ti 18.00 - 19.30, 18.1.2011-19.4.2011, 26 oppituntia	Sampola (Sammon-katu 2), 301		45,00 e	ilmoitt. sama kuin edellä	oppimateriaali sisältyy hintaan
SUOMEA ÄIDEILLE JA LAPSIKSI	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen päiväkurssi kotiäideille ja heidän lapsilleen		ke 12.00-13.30 ja pe 12.00-13.30 19.1.2011-20.4.2011, 50 oppituntia	Erkkilän leikki-toimintakeskus, Kullervonkatu 5-7	suomen kieltä lasten kanssa leikkien; Äideille myös erillinen opetustuokio	ilmainen	ilmoitt. sama kuin edellä	
SUOMEN KIELI JA KULTTUURI	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen päiväkurssi vähän suomea osaaville		ke 10.00-11.30 ja pe 10.00-11.30 19.1.2011-20.4.2011, 50 oppituntia	Sampola (Sammon-katu 2), Viita-akatemia, sivurakennus	intensiivisesti suomen kielen perusasioita, yhteiskunta, kulttuuri	ilmainen	ilmoitt. sama kuin edellä	
SUOMEN HELPPO PÄIVÄKURSSI NAISILLE	Tampere	Tampereen työväenopisto	omaehtoinen päiväkurssi niille, jotka eivät osaa vielä erityisen hyvin suomea		ti 11.00-12.30 ja to 11.00-12.30 18.1.2011-24.2.2011, 24 oppituntia	Sampola (Sammon-katu 2), Viita-akatemia, sivurakennus	käytännön suomea erilaisissa arkipäivän tilanteissa	ilmainen	ilmoitt. sama kuin edellä	HUOM! Jatkokurssi 8.3.2011-14.4.2011
Perustason suomen kurssien (tasot 1 - 4)	Tampere	Tampereen Aikuislukio	omaehdoiset iltakurssit, yli 16-vuotiaille Suomessa pysyvästi asuville/ pysyvään oleskeluun tähtääville	Taso 4 tavoite on saavuttaa sujuva peruskielitaito (B1.2)	kesto koko lukuvuoden, yksi kurssi 2 kertaa viikossa 2 tuntia	Tampereen aikuislukio, Uimalankatu 5, 33540 Tampere	tavoitteena saavuttaa arki- ja työelämän tilanteisiin toimiva kielitaito	ilmainen	opettaja Eeva Rantala, eeva.m.rantala(at)koulu.tampere.fi, p. 040 801 2611	taso 1 täytyy aloittaa syyslukukauden tai kevatlukukauden alussa. Tasoilla 2 - 4 opiskelun voi

										aloittaa myös kesken lukukauden
Finnish for Beginners	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen iltakurssi	selviytymiskurssi	Mon and Wed 16.30-18.00 17.1.-20.4.2011, 52 hrs	Tammerkoski School, Rautatienkatu 3-5, Room 31	2 krt viikossa, apukielenä englanti	62,00 €	Ilm. Alka 20.12.10 alk 18.00 Puh: 044 553 8444 tai netti: www.ahjola.fi/kansalaisopisto	
Finnish for Beginners (Suomi 1)	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen iltakurssi	alkeiskurssi, tavoitetaso A 2	Tue 16.30-18.00 and Thu 18.00-19.30	Tammerkoski School, Rautatienkatu 3-5, Room 31	2 krt viikossa, apukielenä suomi	60,00 €		
Lower Intermediate Finnish (Suomi 2)	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen iltakurssi, niille, joiden taso on vähintään A2+	tavoitetaso B 1	Mon 16.30-18.00 and Wed 19.30-20.30 10.1.-13.4.2011, 52 h	Tammerkoski School, Rautatienkatu 3-5, Room 36	2 krt viikossa	60,00 €		
Intermediate Finnish (Suomi 3)	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen iltakurssi niille joiden tason B 1+	tavoitetaso: YKI3 -testiin valmistava	Tue 18.00-19.30 and Thu 16.30-18.00 11.1.-14.4.2011, 52 h	Tammerkoski School, Rautatienkatu 3-5, Room 31	2 krt viikossa	60,00 €		
Advanced Finnish (Suomi sujuvaksi)	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen for those who have already studied Finnish for a number of years		Wed 17.00-19.30 12.1.-13.4.2011, 39 h	Tammerkoski School, Room 41	1 krt viikossa, vocabulary work, reading and writing as well as listening to and practising spoken Finnish.	52,00 €		

Finnish in the kitchen	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	Omaehtoinen iltakurssi		Mon 16.30-19.00 2.5.-30.5.2011, 15 hrs	Ahjola, Ahjolankatu 3	suomalais-ten ruokien valmistamista ja keittiösanaston opiskelua	32 €		Ruokatarvikkeiden hinnat sisältyvät kurssimaksuun.
Suomen alkeet Naistarissa	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen aamukurssi, maahanmuuttajanaisille	alkeistaso	ma 10.00-11.30 ke 10.00-11.30 10.1.2011-13.4.2011, 52 t	Naistari, Lindforsinkatu 4	arkiellämän suomea	ilmainen		
Suomen jatkokurssi Naistarissa	Tampere	Ahjolan kansalaisopisto	omaehtoinen päiväkurssi, maahanmuuttajanaisille	muutaman vuoden suomea opiskelleille	ma 11.30-13.00 ke 11.30-13.00 10.1.2011-13.4.2011	Naistari, Lindforsinkatu 4	arkiellämän suomea, myös kielioppia	ilmainen		
Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	Tampere	Tampereen ammattiopisto								
Intermediate Course in Finnish	Tampere	Tampereen kesäyliopisto	omaehtoinen iltakurssi	jatkokurssi, tavoitetaso A1-A2	17 January - 18 April at 5 PM - 6.30 PM	Tampere Summer University, Classroom Suvituuli	Apukielinä suomi ja englanti	75 €	ilmoittautuminen netissä: www.tampereen-kesayliopisto.fi 3.1.11.	Oppikirja ei sisälly kurssimaksuun
Upper Level Intermediate Course 2	Tampere	Tampereen kesäyliopisto	omaehtoinen iltakurssi	Tavoitetaso B1 Niille, jotka ovat opiskelleet suomea n. 120-140 tuntia	18 January - 19 April 2011 on Tuesdays and Thursdays at 4.30 PM - 6 PM.	The University of Tampere, main building, classroom A31	Apukielinä suomi ja englanti	75 €	ilmoittautuminen netissä: www.tampereen-kesayliopisto.fi 3.1.11.	

Kirjaston kielikahvila	Tampere	Pääkirjasto Metso	omaehtoinen	kaikille avoin suomen kielen keskus- teluryhmä	torstaisin, alk. 20.1. klo 15-16	Pääkirjasto Metso, 2. kerros, luentosali 2.	Voi tulla mukaan vähäiselläkin kielitaidolla. Myös suomea äidinkielenään puhuvat ovat tervetulleita.	ilmainen	ei ilmoittautumista	Pelataan myös pelejä. Tarjolla kahvia ja teetä!
SUOMEA ULKOMAALAISILLE I	Valkeakoski	Valkeakoski-opisto	omaehtoinen iltakurssi vasta-alkajille	alkeiskurssi - selviytymiskurssi	13.1.2011-21.4.2011, to 16.30-18.00 28 oppituntia	kieliluokka 4 Kauppilankatu 2	Arkipäivän sanastoa ja tilannekieltä, kieliopin perusteita, sekä Suomen kulttuuria ja tapoja; suullinen kielitaito	57,00 €	Sääksmäentie 2, PL 20 37601 Valkeakoski 03 5691 100	Syksyn jatkokurssi
SUOMEA ULKOMAALAISILLE II	Valkeakoski	Valkeakoski-opisto	omaehtoinen iltakurssi alkeiskurssin käyneille	jatkoi	10.1.2011-18.4.2011, ma 19.15-20.45 28 oppituntia	kieliluokka 4 Kauppilankatu 2	Arkipäivän sanastoa ja tilannekieltä, kieliopin perusteita, sekä Suomen kulttuuria ja tapoja; suullinen kielitaito	57,00 €	Sääksmäentie 2, PL 20 37601 Valkeakoski 03 5691 100	Syksyn jatkokurssi
SUOMEA ULKOMAALAISILLE III	Valkeakoski	Valkeakoski-opisto	omaehtoinen iltakurssi eri-ikäisille suomen kielen oppijoille		12.1.2011-20.4.2011, ke 16.30-18.00 28 oppituntia	kieliluokka 4 Kauppilankatu 2	käytännön suomea erilaisissa arkipäivän tilanteissa	35,00 e	Sääksmäentie 2, PL 20 37601 Valkeakoski 03 5691 100	Oppikirja: Hyvin menee 2, suomea aikuisille
Suomen kielen alkeet	Vanaja-vesi	Vanajaveden-opisto	omaehtoinen iltakurssi	alkeiskurssi - perustaso 0-1	10.1.-11.4. ma 17-18.30 50 oppituntia	Kaurialan koulu, lk. 23	arkisuomea - suomen kielen perussanastoa ja rakenteita	62,00 e	(03) 621 2572 http://www.vanajavedenopisto.fi/kieliet-suomimamuille.htm	Opettaja Liisa Pyykkönen

Suomen kielen alkeet keväällä B	Vanajavesi	Vanajaveden-opisto	omaehtoinen iltakurssi	alkeiskurs- si - perus- taso 0 - 1	27.1.–14.4. to 16.30–18. 22 oppituntia,	Kaurialan kou- lu, lk. 36	Arkisuomea - suomen kie- len perus- sanastoa ja - rakenteita	43 €	vop.fi (03) 621 2572	
Suomen kielen jatkokurssi	Vanajavesi	Vanajaveden-opisto	omaehtoinen iltakurssi, suomea jo aikai- semmin opiskel- leille tai sitä vä- hän osaaville	alkeiskurs- si perusta- so 1 – 2	10.1.–23.2., ma 17–18.30, ke 17–18.30 76 oppituntia	Verkatehdas, 312 Tieto	arkisuomea	82 €	vop.fi (03) 621 2572	Opettaja Ana- stasia Astakhova
Suomea edisty- neille	Vanajavesi	Vanajaveden-opisto	omaehtoinen iltakurssi Tarkoitettu niille, joiden suomen kielitaito on jo melko hyvä (taso 3)	Taitotaso 3	7.3.–20.4. ma 16.30–18 ke 16.30–18 28 oppituntia	Verkatehdas, 312 Tieto	keskustelu- harjoituksia yhteiskunnas- ta, arki- elämästä ja kulttuurista monipuolisia teksti- ja kie- lioppi- harjoituksia.	47 €	vop.fi (03) 621 2572	
SUOMEN KIELEN ALKEISKURSSI	Nokia	Nokia Työväen- opisto	omaehtoinen iltakurssi niille, jotka eivät ole saaneet ope- tusta suomen kielessä aikai- semmin	alkeiskurs- si, TAITOTAS O A1	11.1.2011- 12.4.2011 ti 17.00-18.30, ei 1.3. 26 oppituntia	Nokianvirran koulu, lk B206		10,00 e	Ilmoittautu- minen: P. 050 395 8796 ja 050 395 8781	Opettaja: FM Anna-Maria Toi- vonen
SUOMEN KIELEN JATKOKURSSI	Nokia	Nokia Työväen- opisto	omaehtoinen iltakurssi niille, joiden suomen taitotaso on vähintään A1.3	TAITOTAS O A1	11.1.2011- 12.4.2011 ti 18.40-20.10, ei 1.3. 26 oppituntia	Nokianvirran koulu, lk B206		10,00 e	Ilmoittautu- minen: P. 050 395 8796 ja 050 395 8781	Opettaja: FM Anna-Maria Toi- vonen

SUOMEN KIELEN KURSSI EDISTYNEILLE	Nokia	Nokia Työväen-opisto	omaehtoinen iltakurssi, niille joiden suomen taitotaso vähintään A2.2.	TAITOTAS O B1-B2	10.1.2011-11.4.2011, ma 16.30-18.00, ei 28.2. 26 oppituntia	Nokianvirran koulu, lk B206		10,00 e	Ilmoittautuminen: P. 050 395 8796 ja 050 395 8781	Opettaja: FM Anna-Maria Toivonen
SUOMEA ULKOMAALAISILLE	Virrat	Virtain kansalaisopisto	omaehtoinen iltakurssi	alkeiskurssi	17.1.- 4.4. ma 17 – 20 44 oppituntia	Rantat. koulu		35,00 e		Toimistos sihteeri Anne-Mari Kytölä, p. 03-485 126
SUOMEA ULKOMAALAISILLE	Mänttä	Autere-opisto	omaehtoinen iltakurssi	alkeiskurssi	10.1.2011-11.4.2011, ma 18-19.30 26 oppituntia	Koskelan yläkoulu Koskelankatu 3 Mänttä	Puhutun ja kirjallisen kielen perusasioita	35,00 e	(03) 488 8550 (03) 488 8772	Opettaja Aila Luikku
Suomen kielen alkeiskurssi	Sastamala	Sastamalan opisto	omaehtoinen iltakurssi	alkeiskurssi	11.1-12.4. 2011 ti 19:00-20:30 26 oppituntia	Vammalan lukio, Marttilankatu 20 Sastamala	apukielenä englanti	35,00 €	Ensimmäisellä kokoontumiskerralla kurssin opettajalle	Lisätietoja: Opettaja Steven Buckingham, 050 411 3864 – steven@britti.fi
SUOMEN KIELEN PERUSKURSSI	Urjala	Akaan opisto	omaehtoinen iltakurssi	noin vuoden opiskelulle	ke 17-18.30 12.1.2011-6.4.2011, 24 oppituntia	Urjalan Kirkonkylän koulu, luokka 5 Vanhainkondintie 2		78 e	www.hellewi.fi/akaa tai 040 335 3220	Opettaja Vuorinen Olga
Toisella kielellä suomeksi	Orivesi	Kansanvalistus-seuran etäopisto	omaehtoinen etäkurssi tarkoitettu aikuisopiskelijoille, joilla on suomen kielestä toisena kielenä hyvät perustiedot	Tavoitetaso 3-4			Kurssilla saatetaan tiedot, joiden avulla voi suorittaa kielitutkinnon keskitason kielikokeen	176 e - oppimateriaali, oppikirja, opettajan palautteet, todistus.	http://www.et.aopisto.fi/tilaaminen_ja_maksut.htm	Kurssin tekijä KM, FM Paula Neppius. Kurssissa 6 tehtäväsarjaa (4 op) ja ohjeellinen suoritus aika on 1 vuosi.

